

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Minister-Członek Rady Ministrów
DSKP.WMP.273.7.2017.PC

Druk nr 2092
Warszawa, 30 listopada 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W załączeniu przekazuję

**- Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu
Państwa na dzień 31 grudnia 2015 r.,**

przyjęte przez Radę Ministrów.

Z poważaniem

(-) Henryk Kowalczyk

Ministerstwo
Skarbu
Państwa

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

**MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA I
PAŃSTWOWYCH OSÓB PRAWNYCH**

STAN NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2015 R.

.....

Spis treści	
WSTĘP	6
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA.....	6
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	6
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	6
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA.....	6
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJĄTKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	8
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	10
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA	11
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE.....	14
2.1. ZABYTKI.....	14
2.1.1. <i>Prawa Skarbu Państwa do zabytków</i>	14
2.1.2. <i>Organy ochrony zabytków</i>	14
2.1.3. <i>Ewidencja zabytków</i>	14
2.1.4. <i>Zabytki</i>	15
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	15
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE.....	16
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE.....	18
2.4.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa</i>	18
2.4.2. <i>Ewidencja</i>	19
2.4.3. <i>Materiały archiwalne</i>	19
3. ZASOBY NATURALNE	20
3.1. WODY	20
3.1.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	20
3.1.2. <i>Ewidencja</i>	21
3.2. LASY	21
3.2.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	21
3.2.2. <i>Zasoby leśne</i>	21
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE.....	21
3.3.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	21
3.3.2. <i>Ewidencja zasobów kopalin</i>	22
3.3.3. <i>Zasoby bilansowe kopalin w Polsce</i>	22
3.3.4. <i>Wody lecznicze, termalne, solanki</i>	24
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH.....	24
3.5. PARKI NARODOWE	25
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	26
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	27
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA.....	27
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA.....	28
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW	30
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	31
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2015.....	33
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	33
4.7. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	35
4.8. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA SKARBU PAŃSTWA	36
4.9. GRUNTY POD AUTOSTRADY	38
4.10. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	39
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	40
5.1. DROGI	40
5.1.1. <i>Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	40
5.1.2. <i>Ewidencja sieci dróg krajowych</i>	40
5.1.3. <i>Wartość sieci dróg krajowych</i>	41
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ.....	41
5.3. MELIORACJE WODNE PODSTAWOWE I OBIEKTY PRZECIWPOWODZIOWE.....	42

5.3.1. Ewidencja	42
5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych	42
5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	43
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE	43
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja	44
5.4.2. Wartość budowli	44
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE	45
6.1. LASY PAŃSTWOWE	45
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych	45
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe	46
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	46
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	47
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	48
6.2.3. Inne mienie Zasobu	49
6.2.4. Wartość Zasobu	49
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	50
6.4. REZERWY STRATEGICZNE	51
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	53
7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE	53
7.2. AGENCJE WYKONAWCZE	60
7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ	61
7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE	62
7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	63
7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY	63
7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	64
7.8. UCZELNIE PUBLICZNE	65
7.9. PARKI NARODOWE	66
7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI	66
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	69
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	71
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	71
8.2. AKCJE I UDZIAŁY Z KTÓRYCH PRAWA WYKONUJE MINISTER SKARBU PAŃSTWA	72
8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonuje MSP	72
8.2.2. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w nadzorze MSP	73
8.2.3. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	74
8.3. AKCJE SKARBU PAŃSTWA W SPÓŁKACH PUBLICZNYCH	74
8.4. AKCJE I UDZIAŁY Z KTÓRYCH PRAWA WYKONUJĄ INNE ORGANY LUB JEDNOSTKI PAŃSTWOWE	75
8.5. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	76
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE	78
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	78
9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych	80
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	80
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	81
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	82
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	82
10.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE PO ZLIKWIDOWANYCH JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH	83
10.3. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW	81
10.4. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	83
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA	85
11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA	85
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	85
11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw	85
11.2.2. Decyzje właścicielskie na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa	87
11.2.3. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej	87
11.2.4. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek	89
11.3. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	89

11.4. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW	91
11.5. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI	91
11.6. PRZEZNACZENIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI NA REALIZACJĘ CELÓW USTAWOWYCH	91
11.6.1. <i>Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli</i>	91
11.6.2. <i>Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców</i>	912
11.6.3. <i>Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej</i>	92
11.7. INNE ROZDYSPONOWANIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI.....	92
11.8. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	93
11.9. REKOMPENSATY, ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA OD SKARBU PAŃSTWA.....	93
11.9.1. <i>Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej</i>	93
11.9.2. <i>Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego</i>	93
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA	94
13. ZAŁĄCZNIKI	96
13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4	97
13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6 i 7	99
13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.....	100
<i>Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych</i>	100
<i>Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa</i>	101
SPIS TABEL.....	105

WSTĘP

1.1. Podstawa prawna Sprawozdania

Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.) „Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przygotowuje i przedkłada Radzie Ministrów oraz, z jej upoważnienia, Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa oraz o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji”.

Niniejsze *Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa* (zwane dalej *Sprawozdaniem*) sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w zakresie określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz. U. z 2015 r. poz. 980) (zwanym dalej *rozporządzeniem*) i na podstawie danych pozyskiwanych przez Ministra Skarbu Państwa w trakcie prowadzenia zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa.

Sprawozdanie o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji przedkładane jest Sejmowi jako odrębny dokument.

1.2. Zakres przedmiotowy Sprawozdania

Zgodnie z postanowieniami powoływanego rozporządzenia *Sprawozdanie* dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględnia się składniki wyróżnione rodzajowo, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowią wkład założycielski w państwowych osobach prawnych. W *Sprawozdaniu* przedstawiono zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa, oraz przeznaczone do zbycia.

Sprawozdanie nie porusza natomiast wielu innych kwestii, w tym w szczególności problematyki odpowiedzialności cywilnej Skarbu Państwa.

1.3. Cele Sprawozdania

Celem niniejszego sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa - jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją *Sprawozdania* jest rejestracja stanu mienia. *Sprawozdanie* ma prezentować mienie Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. Klasyfikacja mienia Skarbu Państwa

Źródła i funkcje mienia państwowego zostały ustawowo określone wraz z utworzeniem w 1990 r. samorządu gminnego i ustanowieniem mienia komunalnego. Mieniem państwowym zostały składniki, które wówczas¹:

- służyły wykonywaniu zadań publicznych należących do właściwości organów administracji rządowej, sądów oraz organów władzy państwowej;
- należały do przedsiębiorstw państwowych lub jednostek organizacyjnych wykonujących zadania o charakterze ogólnokrajowym lub ponadwojewódzkim;
- należały do Państwowego Funduszu Ziemi.

Zakres własności Skarbu Państwa został od tego czasu znacznie ograniczony. Poza prywatyzacją, wskutek przyjmowania ustaw, zachodziły i inne procesy. Na mocy „ustaw uwłaszczeniowych” państwowe osoby prawne stały się z mocy prawa właścicielami budynków i innych

¹ Ustawa z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. poz. 191, z późn. zm.).

urządzeń oraz lokali na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa², a potem, niektóre z nich, także właścicielami gruntów. Zmiany w organizacji i podziale zadań administracji publicznej przeniosły znaczne mienie Skarbu Państwa, na własność jednostek samorządu terytorialnego.

Do państwa należą zatem - w ujęciu funkcjonalnym:

- mienie gospodarcze (m.in. akcje i udziały w spółkach będących przedsiębiorcami czy majątek rzeczowy przeznaczony do zagospodarowania przez inwestorów prywatnych - jak na przykład zasoby nieruchomości rolnych, albo rzeczy i prawa pozostałe po likwidacji państwowych jednostek organizacyjnych), którego funkcją jest generowanie dochodów lub przychodów pozwalających na finansowanie potrzeb publicznych;
- mienie administracyjne tzn. nieruchomości, obiekty i przedmioty powierzone państwowym jednostkom administracji i usług publicznych, służące wykonywaniu funkcji ustrojowych i zadań w poszczególnych obszarach działań państwa, takich jak obrona, bezpieczeństwo obywateli, administracja;
- mienie publiczne - udostępniane obywatelom i ich organizacjom w celu wspierania ich różnorodnej działalności gospodarczej i niegospodarczej - dotyczy to na przykład dóbr kultury, różnego rodzaju dokumentacji, zasobów naturalnych czy dróg;
- prawa majątkowe uzyskane w zamian za zasoby kapitału, w który wyposażono państwowe osoby prawne utworzone dla prowadzenia działalności naukowej, kulturalnej, edukacyjnej, ochrony zdrowia, lub innej określonej w ustawach.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z powoływanym *rozporządzeniem* zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z uwzględnieniem przeznaczenia, wartości, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **Dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **Zasoby archiwalne;**
3. **Zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe i telewizyjne,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **Grunty:**
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej „ZWR SP”),
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej „PGL LP”),

² Ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. poz. 464, z późn. zm.) i ustawa z dnia 7 października 1992 r. zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. poz. 455).

1 stycznia 1999 r. w związku z utworzeniem powiatów i województw samorządowych, na ich własność przekazano składniki majątku służące wykonaniu powierzonych im zadań wydzielone z mienia Skarbu Państwa. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814, z późn. zm.); ustawa z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. poz. 872, z późn. zm.).

- grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego (dalej „AMW”),
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **Urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
 - drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
 6. **Budynki i budowle:**
 - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa,
 - pozostałe po likwidacji i upadłości przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa;
 7. **Finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;
 8. **Składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m.in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
 9. **Rezerwy strategiczne;**
 10. **Uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
 11. **Uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. Podmioty wykonujące uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa

Własność państwowa – ze względu na jej znaczne rozmiary i zróżnicowane przeznaczenie – zarządzana jest w różnorodnych formach. Część z nich należy do wykonywania władzy, a inne są aktami woli właściciela lub uczestnika spółki z zakresu prawa cywilnego.

Sprawy dotyczące gospodarowania i rozporządzania mieniem Skarbu Państwa, w tym szczególnie komercjalizacji i prywatyzacji, obejmuje dział administracji rządowej Skarbu Państwa.

Do tego działu należy też ochrona interesów Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień względem państwowych osób prawnych, jeżeli nie zostały one zastrzeżone na rzecz innych organów³. Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Skarbu przysługują też prawa majątkowe do składnika mienia państwowego jeżeli z odrębnych przepisów nie wynika, że przysługują one państwowej osobie prawnej.

- **Minister Skarbu Państwa** (jako minister właściwy do spraw Skarbu Państwa):
 - wykonuje prawa z akcji i udziałów w spółkach,
 - zbywa akcje i udziały należące do Skarbu Państwa,
 - składa oświadczenia woli o utworzeniu spółki handlowej lub innej osoby prawnej,
 - wykonuje uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa, w szczególności w zakresie praw z akcji i udziałów, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi (chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej);
 - gospodaruje nieruchomościami wchodzącymi w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonymi na potrzeby jednostek władz i administracji wymienionych w art. 60 ust. 1 i art. 60a. ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁴;

³ Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2016 r. poz. 543, z późn. zm.).

⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.

- wyraża zgodę na prywatyzację bezpośrednią przedsiębiorstwa państwowego i wykonuje prawa wynikające z umów sprzedaży lub umów o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
- nadzoruje realizację zobowiązań pozacenowych zapisanych w umowach sprzedaży akcji lub udziałów Skarbu Państwa oraz w statutach i umowach spółek powstałych w wyniku prywatyzacji bezpośredniej,
- zgłasza sprzeciw wobec wniosków organów założycielskich przedsiębiorstw państwowych o likwidację przedsiębiorstwa,
- rozpatruje wnioski o zgodę na rozporządzenie przez państwową osobę prawną składnikami aktywów trwałych (jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 50.000 EURO);
- może udzielać przedsiębiorcom pomocy w celu ratowania lub restrukturyzacji oraz wsparcia nie będącego pomocą publiczną;
- wykonuje uprawnienia Skarbu Państwa w postępowaniu układowym oraz w postępowaniu upadłościowym.
- **Ministrowie kierujący działami** (m.in. gospodarki, finansów publicznych, kultury fizycznej, obrony narodowej, transportu) wykonują prawa z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa w spółkach, których dotyczą przepisy szczególne.
- **Minister Finansów** (jako minister właściwy ds. finansów publicznych) zapewnia realizację dochodów i wydatków budżetu państwa, realizuje politykę zaciągania długu publicznego, emituje skarbowe papiery wartościowe, dochodzi należności i obsługuje zobowiązania oraz udziela poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa.
- **Wojewoda** wykonuje zadania w zakresie gospodarowania mieniem: pozostałym po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa, pozostałym po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania oraz przejętym przez Skarb Państwa z innych tytułów.
Wojewoda uczestniczy również w postępowaniach upadłościowych, w których Skarb Państwa, reprezentowany przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, występuje w charakterze wierzyciela; obejmuje darowizny i spadki przypadające Skarbowi Państwa (w tym długi spadkowe) z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom.
- **Kierownicy państwowych jednostek budżetowych** reprezentują Skarb Państwa w odniesieniu do powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzają składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktują je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.
- **Organy władzy wykonawczej i administracji** – bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne – wykonują funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w *Sprawozdaniu* w wyodrębnionych podrozdziałach.
Niektóre składniki takiego mienia – jak np. grunty i złoża kopalin – bywają obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane są obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek).
Składniki te najczęściej nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Są one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.
- **Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne**, które gospodarują szczególnie, oddanymi im w zarząd powierniczy, rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa i wykonują w jego imieniu prawo własności:
- Agencja Nieruchomości Rolnych (dalej „ANR”),

- Agencja Rezerw Materiałowych (dalej „ARM”),
- Agencja Mienia Wojskowego,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe;
- **Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych**, które na mocy ustaw wykonują cele publiczne jako zadania własne, tj.:
 - uczelnie publiczne,
 - państwowe instytucje kultury,
 - fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
 - państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
 - instytucje gospodarki budżetowej,
 - agencje wykonawcze,
 - inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone są przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władają nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawę, rozporządzenie lub statut. Podmioty te występują w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz.

Wartość przysługujących im składników mienia państwowego jest ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. Źródła danych

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładają na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne. Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne.

Obowiązujące *rozporządzenie* regulujące ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązuje dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania Ministrowi Skarbu Państwa jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

- kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
- kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,
- informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dla potrzeb ewidencji zbiorczej i sporządzania *Sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa* nie sporządza się żadnych sprawozdań, zestawień lub wycen, które nie mają podstawy w innych przepisach dotyczących działania jednostek państwowych i prowadzonych przez nie ewidencji określonych kategorii składników majątkowych, statystyk, rachunkowości itd.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa – w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia – z reguły nie zawierają danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych składanych Radzie Ministrów i Sejmowi takich jak „sprawozdania z działalności”. Tym niemniej w *Sprawozdaniu* podejmuje się próbę bardziej szczegółowego objaśnienia zmiany stanów powodowanych decyzjami i działaniami organów (zwłaszcza Ministra Skarbu Państwa) i jednostek (agencji), dla których gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa jest głównym bądź należy do istotnych zakresów działalności.

Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarują lub zarządzają.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2015 roku sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w *Sprawozdaniu* m.in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponują informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m.in.:

- Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,
- zestawienia Ministerstwa Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe i Parki Narodowe,
- informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad,
- dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o urządzeniach melioracyjnych,
- informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa.

Z dokumentacji Ministerstwa Skarbu Państwa w opracowaniu wykorzystano:

- bilanse nadzorowanych spółek i przedsiębiorstw państwowych, dla których organem założycielskim jest Minister Skarbu Państwa,
- posiadane inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa,
- dane o należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
- rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco lub cyklicznie w komórkach Ministerstwa (w tym informację o nieruchomościach w zarządzie instytucji państwowych).

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości cząstkowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. Zasady wyceny składników majątku Skarbu Państwa

Majątek Skarbu Państwa wyceniany jest na zasadach określonych w *rozporządzeniu*. Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Minister Skarbu Państwa może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozporządzenie* nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia w niniejszym *Sprawozdaniu dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.*

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa.

Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

- dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabywanie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
- dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
- mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

- **rzeczowym** - tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów;
- **wartościowym - szacunkowym**, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia (zagregowaną) wartość wg szacunku eksperckiego (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez Agencję Nieruchomości Rolnych); podejście to (tzn. wyceny eksperckie) wykorzystano także do określenia wartości akcji i udziałów przeznaczanych do zbycia przez Ministra Skarbu Państwa;
- **wartościowym - księgowym**, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych;
- **wartościowym - rynkowym**, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych (dalej „GPW”) i akcji/udziałów zbywanych przez Ministra Skarbu Państwa.

Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

Ewidencja źródłowa	Źródła danych do określenia wartości	Metoda wyceny	Rodzaj dóbr
Rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	Bez wyceny	Zabytki, Ekspozyty muzealne; Materiały biblioteczne Archiwalia
			Zasoby naturalne, wody
			Kwoty połowowe
Rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	ANR - ceny transakcyjne	przeciętnych cen transakcyjnych	Grunty zasobu własności rolnej skarbu państwa
	PGL Lasy Państwowe	Szacunek ekspercki	Nieruchomości lasów państwowych
Ilościowo-wartościowa (kosztowa)	Właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	Wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	Drogi i obiekty drogowe
		Wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	Urządzenia wodne, Infrastruktura rolna
Ilościowo-wartościowa (księgowa)	Dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	Mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MSP i AMW	Wg operatów szacunkowych –	Należności po likwidacji,
	MSP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	podmiotów	podmiotu	Pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
Ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, MSP	Wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność, niekompletność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniąby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnętrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna jest nieetożsama w sensie finansowym z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

Minister Skarbu Państwa przygotowując niniejsze *Sprawozdanie* dążył do stosowania tej samej co w latach poprzednich metodologii wyceny i agregacji zbiorczej. Jednak nowe przepisy dotyczące klasyfikacji i ewidencji lub inna zawartość sprawozdań jednostek gospodarujących mieniem Skarbu Państwa, mogą powodować inny niż poprzednio układ i sposób prezentacji danych szczegółowych w niektórych częściach dokumentu.

W tekście uwzględnia się również szczególnie istotne zdarzenia dotyczące mienia Skarbu Państwa, które miały miejsce w pierwszej połowie roku 2016, w czasie przygotowywania dokumentu.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. Zabytki

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową⁵.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia – tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie ww. zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego⁶. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.).

⁶ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. poz. 661).

2.1.4. Zabytki

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Województwo	nieruchome	ruchome	archeologiczne
		Stan na 31 grudnia 2015		
1	Dolnośląskie	8 372	38 223	1 481
3	Lubelskie	3 803	18 864	170
4	Lubuskie	4 298	6 428	540
5	Łódzkie	2 698	14 377	143
7	Mazowieckie	7 140	22 282	406
8	Opolskie	3 121	8 277	1 220
9	Podkarpackie	4 388	51 026	482
11	Pomorskie	3 492	5 679	567
12	Śląskie	3 939	7 023	241
13	Świętokrzyskie	1 652	13 255	208
15	Wielkopolskie	7 159	21 914	675
16	Zachodniopomorskie	3 643	2 221	370
Razem		70 188	253 218	7 741

Uwaga: Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

2.2. Zbiory muzeów państwowych

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, zaś po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który przenosiłby własność muzealiów o podobnym statusie prawnym, ze Skarbu Państwa na muzea, jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe⁷.

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2015 r. funkcjonowały 24 muzea państwowe.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”⁸. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m.in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

⁷ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.).

⁸ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. poz. 2073).

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

L.p.	Muzea	Liczba muzealiów	
		31 XII 2014	31 XII 2015
2	Muzeum Historii Polski w Warszawie	14 526	15 249
3	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku	7 270	8 529
4	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	1 720	1 614
6	Muzeum Narodowe w Krakowie	726 481	734 433
7	Muzeum Narodowe w Poznaniu	237 309	239 091
8	Muzeum Narodowe w Warszawie	618 830	625 580
10	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1 511	1 529
11	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	285	232
13	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	16 427	16 546
14	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	94 807	94 878
15	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	11 966	13 081
17	Zamek Królewski w Warszawie	115 516	119 067
18	Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	60 457	60 531
19	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	32 267	37 470
21	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	42 683	43 303
22	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	1 128	1 679
23	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	31 579	33 059

* Na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 grudnia 2015 r. została utworzona państwowa instytucja kultury Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 r. Do końca 2015 r. nie został sporządzony inwentarz muzealiów, wobec czego w zestawieniu zbiorów nie ujęto muzealiów tej instytucji.
Źródło: Dane Muzeów za pośrednictwem właściwych Ministerstw.

2.3. Materiały biblioteczne

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie⁹. W Polsce istnieją 3 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury:

- Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa;
- Główna Biblioteka Lekarska;
- Centralna Biblioteka Rolnicza.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Centralna Biblioteka Wojskowa mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Główna Biblioteka Komunikacyjna wchodzi w skład większej jednostki organizacyjnej. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzi w skład innych jednostek – państwowych lub samorządowych.

⁹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 2012 r. poz. 642, z późn. zm.).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

Zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska	Centralna Biblioteka Rolnicza	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa	Główna Biblioteka Komunikacyjna
Księgozbiór	Książki	3 030 180	283 154	206 873	323 340	59 316	372 514	55 174
	Czasopisma	2 229 240	146 867	136 167	171 266	17 732	158 894	31 232
Wpływające tytuły czasopism bieżących		7 638	434	492	257	20	0	170
Pozostałe zbiory nieelektroniczne		4 641 749	78 244	38 775	5 014	1 794	172 285	25 171
w tym	rękopisy	32 233	0	0	0	0	1 082	0
	stare druki	183 169	3 843	824	0	0	3 182	0
	Mikroformy	276 288	45 178	0	0	0	1 666	0
	druki muzyczne	129 542	0	0	0	0	149	0
	dokumenty kartograficzne	155 843	0	0	5 001	0	39 327	539
	dokumenty graficzne	537 791	17 772	0	13	0	1 671	449
	normy, opisy patentowe	2 548	0	0	0	0	0	17 751
	materiały audiowizualne	230 728	8 456	0	0	1 794	791	0
	inne zbiory	3 093 607	2 995	37 951	0	0	124 317	6 432
zinwentaryzowane		236 144	1 039	3 527	6 723	128	0	33
Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		0	554	0	8 502	2	0	0
w tym	książki elektroniczne	12	110	0	8 500	0	0	0
	czasopisma elektroniczne	211	439	0		0	0	0
	bazy danych	35	5	0	2	2	0	0
	inne zbiory elektroniczne	0	0	0	0	0	0	0
Materiały zdigitalizowane przez biblioteki		1 124 305	2 942	1 104	1 494	127	1 838	0

Źródło: Sprawozdania K-03 poszczególnych Bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹⁰. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie - według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. Zasoby archiwalne

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. Według *Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencji majątku Skarbu Państwa* w ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (*Dz. U. z 2014 r. poz. 1114, z późn. zm.*) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności państwa polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych – powstała w przeszłości i powstająca współcześnie.

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

- 1) państwowy zasób archiwalny,
- 2) niepaństwowy zasób archiwalny¹¹.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie zapisy informacji o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz – o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również – jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa – mające wartość historyczną zapisy informacji o działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności kościołów i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom dla potrzeb nauki, kultury, techniki oraz gospodarki.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

¹⁰ *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. poz. 1283).*

¹¹ *Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506).*

2.4.2. Ewidencja

Jednostki podległe Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu

Zasób Archiwów Państwowych		Stan zasobu archiwalnego na koniec 2015		Nabytki w roku sprawozdawczym		Ubytki w roku sprawozdawczym	
		ogółem	zewidencjonowany	ogółem	państwowych i samorządowych		
zespoły (zbiory)		95 760	95 330	1 315	836	20	
dokumenty elektroniczne	liczba dokumentów	50 254	49 748	30 535	0	0	
	liczba plików	137 687	137 181	36 829	270	0	
	rozmiar w GB	17 108,95	17 106,59	166,77	1,28	0	
metry bieżące		331 453,57	326 383,69	5 560,93	4 993,01	72,73	
tradycyjne materiały archiwalne	w tym następujące rodzaje jednostek						
	aktowe materiały archiwalne		26 041 083	25 640 768			
	w tym następujące rodzaje jednostek	dokumenty pergaminowe i papierowe	142 293	142 050			
		dokumentacja techniczna	933 877	901 707			
		kartografia	740 657	698 118			
		Fotografia	16 593 695	2 894 972			
		Filmy	12 680	11 653			
		nagrania dźwiękowe	50 172	49 263			
		Pieczenie	26 162	24 279			
		Inne	220 160	215 732			
dokumenty elektroniczne		stan na koniec 2015					
typ		liczba dokumentów	liczba plików	rozmiar w GB			
tekstowe		590	55 645	238,00			
		46 780	55 807	364,34			
obrazy ruchome		41	10 443	16 459,08			
dźwiękowe		1 379	1 680	44,85			
		0	0	0			
uporządkowane zbiory danych		25	12 673	2,66			
nieuporządkowane zbiory danych		1 439	1 439	0,01			

Źródło: Sprawozdanie statystyczne KN-1 działalność archiwalna według stanu na 31 grudnia 2015 r.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju¹²:

- 1) wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te cieką biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
- 2) wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
- 3) lasy państwowe,
- 4) złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
- 5) zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Własność Skarbu Państwa stanowią wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, śródlądowe wody powierzchniowe płynące oraz wody podziemne¹³. Własność Skarbu Państwa stanowią także grunty pokryte powierzchniowymi wodami płynącymi oraz wodami morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej.

Wody morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz płynące wody stanowiące własność Skarbu Państwa i pokryte nimi grunty, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu.

Uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do wód stojących oraz wody w rowach, znajdujących się na terenie nieruchomości Skarbu Państwa, wykonują na podstawie odrębnych przepisów podmioty reprezentujące Skarb Państwa.

Opłaty za grunty Skarbu Państwa pokryte wodami, wykorzystywane do realizacji przedsięwzięć gospodarczych stanowią dochód budżetu państwa, z tym że opłaty za użytkowanie gruntów pokrytych wodami, w stosunku do których prawa właścicielskie wykonuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* określa warunki korzystania z wód, które w szczególności polegają na używaniu wód na potrzeby ludności oraz gospodarki. Szczególne korzystanie z wód wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W ramach korzystania powszechnego każdemu przysługuje prawo do uprawiania amatorskiego połowu ryb, jednak na zasadach wynikających z przepisów odrębnych – ustawy o rybactwie śródlądowym.

¹² Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. poz. 1051, z późn. zm.). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy. Według art. 7 rozszczenia osób fizycznych, byłych właścicieli i ich spadkobierców z tytułu utraty własności zasobów zaspokojone zostaną w formie rekompensat wypłaconych ze środków budżetu państwa na podstawie odrębnych przepisów.

¹³ Art. 10 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.).

Organem właściwym do przeprowadzenia postępowania administracyjnego, a następnie wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest starosta, a w przypadkach o których mówi art. 140 ust. 2 *Prawa wodnego* – marszałek województwa. W szczególnych przypadkach określonych w art. 140 ust. 2a *Prawa wodnego* – pozwolenie wodnoprawne wydaje dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (dalej „RZGW”).

Dyrektor RZGW oddaje w użytkowanie do rybackiego korzystania publiczne śródlądowe wody powierzchniowe płynące obwodu rybackiego, na mocy umowy za opłatą roczną.

3.1.2. Ewidencja

Zbiorem dokumentów ewidencjonujących zasoby wód śródlądowych, powierzchniowych i podziemnych, rejestrującym dane dotyczące wód oraz urządzeń wodnych jest kataster wodny. Kataster zawiera dane o sieci hydrograficznej, zasobach i zbiornikach wód podziemnych, ilości i jakości zasobów wody, zanieczyszczeń, stanu biologicznego środowiska, obwodów rybackich, stref i obszarów ochronnych oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.¹⁴ Prowadzenie katastru wodnego dla obszaru państwa jest obowiązkiem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Niezbędne dane przekazywane są przez organy administracji publicznej, instytuty badawcze, zakłady i właścicieli urządzeń wodnych.

3.2. Lasy

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe¹⁵ - państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej – które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość¹⁶. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełnionych przez nie funkcji.

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd Lasów Państwowych.

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosi 7 595 232 ha, z czego:

- w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 7 102 631 ha¹⁷;
- 56 894 ha znajduje się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 241 331 ha jest zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa;
- 151 080 tys. ha użytkują użytkownicy wieczystości.

3.3. Geologiczne zasoby naturalne

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

¹⁴ Informacje katastru wodnego przygotowuje się do udostępniania w postaci mapy poglądowej.

¹⁵ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2100, z późn. zm.). Wg art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

¹⁶ § 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. poz. 692).

¹⁷ Wg danych PGL Lasy Państwowe lasy w zarządzie PGL miały powierzchnię 7 298 875 (por. rozdział 6.1).

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze*¹⁸ (dalej „*Prawo geologiczne i górnicze*”), Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalini są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej. Przykładem działalności, do której mają zastosowanie te regulacje jest podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji lub podziemne składowanie odpadów.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne tj. minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomości gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobycie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, na terenie której prowadzona jest działalność wydobywcza. Podobne przepisy dotyczą opłat za podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji i podziemne składowanie odpadów.

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalini

Przedsiębiorca wydobywający kopalini jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopalini, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalini państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalini. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalini w Polsce

¹⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1131, z późn. zm.).

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin

Kopalina	Ilość złóż		Zasoby bilansowe		Wydobycie w r. 2015
	razem	zagospo- rowane	stan na 31 XII 2015	zagospoda- ne	
w mln ton; gaz ziemny i metan w mld m ³					
SUROWCE ENERGETYCZNE	685	360	79 973,08	22 686,10	134,63
Gaz ziemny*	292	207	122,82	101,68	5,21
Metan pokładów węgla	60	29	90,77	36,41	0,32
Ropa naftowa*	86	64	22,82	22,26	0,90
Węgle brunatne	91	9	23 516,19	1 418,70	63,13
Węgle kamienne	156	51	56 220,48	21 107,05	65,07
	36	8	2 610,69	1 403,06	33,81
Rudy cynku i ołowiu	20	3	83,82	13,94	2,24
<i>w tym: cynk metaliczny</i>			<i>3,57</i>	<i>0,55</i>	
<i>ołów metaliczny</i>			<i>1,42</i>	<i>0,22</i>	
	15	5	1 976,04	1 389,12	31,57
<i>w tym: miedź metaliczna</i>			<i>35,57</i>	<i>27,18</i>	
<i>srebro</i>			<i>107,46</i>	<i>81,95</i>	
Rudy molibden.-wolfram.-miedziowe	1	-	550,83	-	-
<i>w tym: molibden metaliczny</i>			<i>0,29</i>		
			<i>0,24</i>		
<i>miedź metaliczna</i>			<i>0,80</i>		
SUROWCE CHEMICZNE	50	11	86 559,92	15 132,51	4,12
Baryty	5	-	5,66	-	-
	2	-	0,54	-	-
Siarka	19	5	505,39	19,81	0,65
Sole potasowo-magnezowe	5	-	669,84	-	-
Sól kamienna	19	6	85 378,49	15 112,70	3,47
SUROWCE INNE (SKALNE)	12 815	4 647	60 202,49	19 530,40	296,62
Bentonity i iły bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,00
Dolomity	12	5	531,69	237,59	2,94
Gipsy i anhydryty	15	5	258,64	126,84	1,02
Gliny ceramiczne	28	4	134,93	7,39	0,34
	17	2	54,36	2,68	0,09
Kamienie łamane i bloczne	746	331	10 800,98	5 526,97	64,18
Kreda	191	12	199,99	6,26	0,17
Kwarcyty ogniotrwałe	18	-	6,59	-	-
	7	2	5,61	3,83	0,00
Magnezyty	6	1	14,00	3,97	0,10
Piaski:					
- formierskie	73	5	288,79	36,55	1,10
- do produkcji betonów komórkowych i ociekających-piaskowej (1,8**)	163	38	746,15	130,86	1,77
- podsadzkowe (1,7**)	33	10	4 364,04	896,63	6,03
Piaski i żwiry	9 704	3 870	18 639,57	5 470,05	167,93
Surowce ilaste:					
- ceramiki budowlanej (2,0**)	1 191	218	4 074,54	564,76	3,33
	28	3	276,53	0,43	-
- do produkcji kruszywa lekkiego (2,0**)	41	2	337,32	32,66	0,19
Surowce kaolinowe	14	2	212,08	79,41	0,29
Surowce skaleniowe	11	3	137,31	14,43	0,08
	35	7	625,47	142,31	2,67
Torf ***	286	84	93,32	47,63	1,29
Wapień i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	188	42	18 397,70	6 204,41	43,10

* Ropa i gaz – zasoby wydobywalne. Zasoby gazu ziemnego dotyczą ilości kopaliny gazowej w stanie naturalnym o zmiennych parametrach jakościowych.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, wg gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.

*** zasoby bilansowe oraz wielkość wydobycia podane w mln m³

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

- a) rozpuszczonych składników mineralnych stałych — nie mniej niż 1000 mg/dm³ lub
- b) jonu żelazowego — nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste), lub
- c) jonu fluorkowego — nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe), lub
- d) jonu jodkowego — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe), lub
- e) siarki dwuwartościowej — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe), lub
- f) kwasu metakrzemowego — nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe), lub
- g) radonu — nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe), lub
- h) dwutlenku węgla niezwiązanego — nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1000 mg/dm³ to szczawa.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

Województwo	nych złóż	(m ³ /godz.)	Pobór (m ³ /rok)
Dolnośląskie	19	520,39	1 109 467,61
Kujawsko-Pomorskie	6	711,90	130 490,00
Lubelskie	2	54,00	1 382,00
Łódzkie	6	744,60	1 636 725,00
Małopolskie	44	1 871,50	6 142 336,64
Opolskie	2	27,00	-
Podkarpackie	12	96,93	44 663,66
Pomorskie	3	119,70	28 553,00
Świętokrzyskie	8	134,82	115 718,03
Warmińsko- Mazurskie	3	162,00	6 523,00
Wielkopolskie	7	382,20	12 279,00
Polska	132	5 829,38	12 189 071,19

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2015 r.

3.4. Zasoby częstotliwości radiowych

System gospodarowania zasobami częstotliwości jest oparty na instrumentach, których stosowanie ma stworzyć warunki do niezakłóconego i efektywnego wykorzystania częstotliwości przez różnych użytkowników. Ponieważ częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym, ich wykorzystanie podlega reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości, zwana dalej „Tablicą”, ustalonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2013 r. w sprawie Krajowej Tablicy Przeznaczeń Częstotliwości¹⁹. W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości, zwanych dalej „częstotliwościami” dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób ich użytkowania.

Poza wyjątkami określonymi w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo Telekomunikacyjne²⁰ (dalej „Prawo Telekomunikacyjne”) i przepisach wydanych na podstawie tej ustawy wykorzystywanie

¹⁹Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2013 r. w sprawie Krajowej Tablicy Przeznaczeń Częstotliwości (Dz. U. z 2014 r. poz. 161).

²⁰Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo Telekomunikacyjne (Dz. U. z 2016 r. poz. 489).

częstotliwości wymaga posiadania rezerwacji częstotliwości i/lub pozwolenia radiowego wydawanego przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Opłaty roczne za prawo do dysponowania częstotliwością są pobierane przez Urząd Komunikacji Elektronicznej i stanowią dochód budżetu państwa. W przypadku postępowania o wydanie rezerwacji częstotliwości, o ile brak dostatecznych zasobów, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej jest zobowiązany do przeprowadzenia przetargu lub aukcji (lub konkursu w przypadku rezerwacji częstotliwości na cele rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych). Jednym z kryteriów oceny ofert w przetargu jest wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika przetargu. Wyboru najistotniejszego kryterium oceny ofert w przetargu dokonuje Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej spośród kryteriów, o których mowa w art. 118 a ust. 1 pkt 1 i 2 (zachowanie warunków konkurencji i wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika przetargu) ustawy – *Prawo Telekomunikacyjne*, mając na uwadze cele regulacyjne i stan konkurencji na rynku. W przypadku aukcji kryterium oceny ofert jest wyłącznie wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika aukcji. Opłata jednorazowa w wysokości kwoty zadeklarowanej wnoszona przez zwycięzców przetargu lub aukcji stanowi również dochód budżetu państwa.

3.5. Parki Narodowe

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych

Lp.	Park Narodowy	Obszar Parku Narodowego ogółem	W tym: własność Skarbu Państwa		Grunty leśne Skarbu Państwa	Zapasy drewna - własność Skarbu Państwa w tys. m ³
			w użytkowaniu Narodowego	w użytkowaniu jednostek		
			w ha			
1.	Babiogórski	3 392	3 251	17	3 115	919
2.	Białowiecki	10 517	10 517	0	9 974	4 614
3.	Biebrzański	59 223	34 536	200	14 138	2 339
4.	Bieszczadzki	29 202	29 052	66	24 434	9 499
5.	Bory Tucholskie	4 613	4 599	11	3 936	1 090
6.	Drawieński	11 536	11 210	212	9 577	2 979
7.	Gorczański	7 029	6 577	31	6 425	2 487
8.	Gór Stołowych	6 348	6 200	38	5 821	2 002
9.	Kampinoski	38 544	33 300	432	27 577	7 190
10.	Karkonoski	5 580	5 565	1	4 038	858
11.	Magurski	19 438	19 361	76	18 571	4 600
12.	Narwiański	7 350	1 642	415	46	11
13.	Ojcowski	2 146	1 417	19	1 182	4 89
14.	Pieniński	2 372	1 382	42	1 121	554
15.	Poleski	9 760	8 516	11	4 340	950
16.	Roztoczański	8 483	8 341	54	8 086	3 760
17.	Słowiński	32 744	21 309	39	6 182	1 132
18.	Świętokrzyski	7 643	7 475	37	7 199	2 379
19.	Tatrzański	21 197	17 867	105	13 648	4 718
20.	Ujście Warty	8 074	7 492	514	80	0
21.	Wielkopolski	7 597	6 596	118	4 693	1 504
22.	Wigierski	15 090	12 533	22	9 052	3 796
23.	Woliński	10 913	8 135	50	4 648	2 019
Ogółem		328 791	266 873	2 510	187 883	59 889

Źródło: Ministerstwo Środowiska.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów²¹.

3.6. Żywe zasoby morza

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim*²². Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy ds. rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielenie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. Zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 17 listopada 2015 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2016²³, dla Polski dopuszczalny połów na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty wynosi:

- 1) dorsza – 12 370 ton;
- 2) łososia – 6 030 sztuk;
- 3) śledzia – 47 643 ton;
- 4) szprota – 59 399 tony;
- 5) gładzicy – 605 ton.

²¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.).

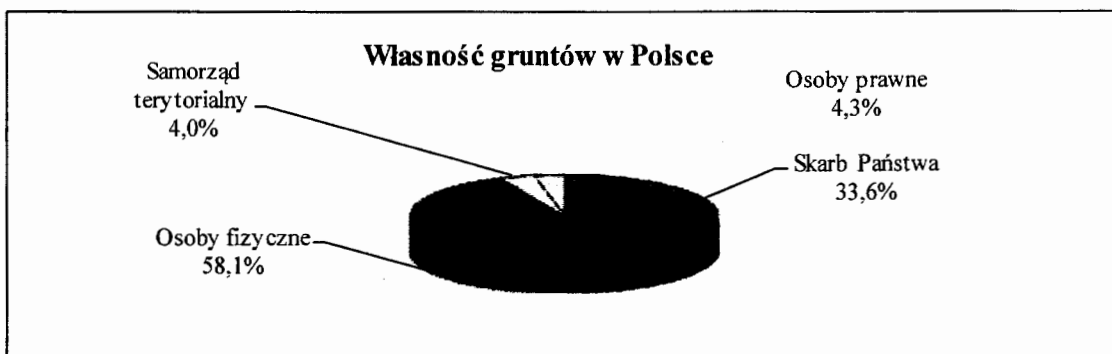
²² Dz. U. z 2015 r. poz. 222.

²³ Rozporządzenie Rady (UE) 2015/2072 z dnia 17 listopada 2015 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2016r. w odniesieniu do pewnych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1221/2014 i (UE) 2015/104 (Dz.Urz.UE L 302 z 19.11.2015, str. 1, z późn. zm.).

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10 505.823 ha co odpowiada 33,6% terytorium kraju.

4.1. Dysponenti i użytkownicy gruntów Skarbu Państwa

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz są:

- starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa²⁴;
- Agencja Nieruchomości Rolnych w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego²⁵ - odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia;
- Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania lasami i gruntami leśnymi;
- Minister Skarbu Państwa, który gospodaruje nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelných organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzyga o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej²⁶;

²⁴ Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów w użytkowaniu wieczystym i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi. (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.).

Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa. Zgodnie z ustawą Prawo wodne dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz są:

- minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w stosunku do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej;
- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi istotnymi dla kształtowania zasobów wodnych oraz dla ochrony przeciwpowodziowej.
- dyrektor parku narodowego - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi znajdującymi się w granicach parku, z wyłączeniem wód, które są sklasyfikowane w klasie wyższej niż klasa I, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. 2013 r. poz. 1458, z późn. zm.);
- marszałek województwa, wykonujący zadania samorządu województwa z zakresu administracji rządowej - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi istotnymi dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służącymi polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy, oraz w stosunku do gruntów pokrytych pozostałymi wodami,
- starosta.

²⁵ Z dniem 01.10.2015 r. w wyniku połączenia Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego, na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2016 r. poz. 614, z późn. zm.), powstała nowa połączona Agencja Mienia Wojskowego, która przejęła zadania dwóch poprzednich Agencji.

²⁶ Nieruchomości te przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa, odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. Jeżeli Minister lub inny upoważniony organ nie zagospodarował takich nieruchomości, przekazuje je protokolarnie staroście do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa. Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa może także wносить nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa jako wkład niepieniężny (aport) do spółki, jak również może wyposażyć fundację lub dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz fundacji.

- Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władają państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy rzeczy z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe²⁷, Polskie Koleje Państwowe S.A. i Poczta Polska S.A.

4.2. Rozporządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu²⁸. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, są **wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności** odpowiednio przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku **zbywania nieruchomości** Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

- 1) ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
- 2) jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
- 3) jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu²⁹. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody. Sprzedaż, a w określonych przypadkach także nieodpłatne przekazanie, należy do form gospodarowania nieruchomościami przez ANR, AMW. Zbycie nieruchomości nie może nastąpić, jeśli toczy się postępowanie administracyjne dotyczące prawidłowości nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być oddana osobie fizycznej lub prawnej w **użytkowanie wieczyste**. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi

²⁷ Z dniem 1 stycznia 2012 r. parki narodowe z mocy prawa (stając się państwowymi osobami prawnymi) uzyskały prawo użytkowania wieczystego gruntów, które wcześniej pozostawały w ich trwałym zarządzie.

²⁸ Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

²⁹ Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939.

wieczystemu. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Osoby fizyczne będące w dniu 13 października 2005 r. użytkownikami wieczystymi nieruchomości zabudowanych na cele mieszkaniowe lub zabudowanych garażami albo przeznaczonych pod tego rodzaju zabudowę oraz nieruchomości rolnych mogą wystąpić z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego tych nieruchomości w prawo własności. Osoby prawne mogą wystąpić z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego tylko jako właściciele lokali, których udział w nieruchomości wspólnej obejmuje prawo użytkowania wieczystego. Decyzję o nabyciu prawa własności - w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, w tym również nieruchomości, w stosunku do których prawo własności Skarbu Państwa wykonują inne państwowe osoby prawne - wydaje starosta³⁰.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem **darowizny** na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w **trwały zarząd**, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej. Nabywają one nieruchomości na własność lub użytkowanie wieczyste Skarbu Państwa.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

- 1) korzystaniu do prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki;
- 2) zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego;
- 3) oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa, w stosunku do których trwały zarząd wygasł na skutek likwidacji jednostki organizacyjnej, są przekazywane do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa lub, na podstawie odrębnych przepisów, WAM albo AMW. Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być **oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane** osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

³⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz. U. z 2012 r., poz. 83, z późn. zm.). Przepis art. 1 ust. 1 tej ustawy został uznany za niezgodny z art. 2 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2015 r. (Dz. U. z 2015. poz. 373, z późn. zm.) z dniem 17 marca 2015 r. Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc w zakresie w jakim przyznaje uprawnienie do przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności osobom fizycznym i prawnym, które nie miały tego uprawnienia przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 110). Z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości mogą wystąpić również osoby fizyczne będące użytkownikami wieczystymi nieruchomości, niezależnie od jej przeznaczenia, jeżeli użytkowanie wieczyste uzyskały: w zamian za wywłaszczenie lub przejęcie nieruchomości gruntowej na rzecz Skarbu Państwa na podstawie innych tytułów, przed dniem 5 grudnia 1990 r., albo na podstawie dekretu o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy a także ich następcy.

4.3. Ewidencja gruntów i budynków

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności³¹:

- 1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości;
- 2) powierzchnie nieruchomości;
- 3) wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej;
- 4) przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 5) wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości;
- 6) informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości;
- 7) informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję - dla nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 1 i art. 60a ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami – prowadzi Minister Skarbu Państwa.

Zakres danych drugiej ewidencji - ewidencji gruntów i budynków, katastru – prowadzonej także przez starostów na podstawie *Prawa geodezyjnego i kartograficznego*³² reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa³³.

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

³¹ Art. 23 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.).

³² Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1629).

³³ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1034). Zmiany, które weszły w życie 31 grudnia 2013 r., m.in. wprowadzają nowy podział gruntów Skarbu Państwa na podgrupy rejestrowe.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienia danych ewidencyjnych o budynkach i lokalach, sporządzone na dzień 1 stycznia 2016 r. nie obejmują jeszcze całego obszaru kraju i dlatego w *Sprawozdaniu* dane ilościowe o budynkach i budowlach Skarbu Państwa ukazano jedynie ilustracyjnie. W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1 - Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących 1 grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

- 1) podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 - 2) podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
 - 3) podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,
 - 4) podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,
 - 5) podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,
 - 6) podgrupa 1.6 - przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencja Mieszkaniowej,
 - 7) podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,
 - 8) podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa
- grupa 2 – grunty Skarb Państwa przekazane w użytkowni wieczyste.

Przygotowując niniejsze *Sprawozdanie* dla przedstawienia zagadnień generalnych Ministerstwo Skarbu Państwa skorzystało z danych zebranych w starostwach i opracowanych jako zestawienie zbiorcze przez urząd Głównego Geodety Kraju. W prezentacji problematyki gruntów Lasów Państwowych, Agencji Nieruchomości Rolnych i AMW w rozdziale 6, posłużono się również danymi przedstawianymi przez te podmioty.

4.4. Grunty Skarbu Państwa

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 78,5% ogólnej powierzchni gruntów Skarbu Państwa i grunty rolne – 8,3%. Tylko niewiele ponad 1% stanowią cenne grunty wykorzystywane lub przeznaczone pod zabudowę. Udział Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 16,6% i dość szybko spada (na koniec roku 2004 – 27%). W użytkowanie wieczyste przekazano lub oddano w trwały zarząd jednostkom państwowym 82% tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów przemysłowych (52,6%), komunikacyjnych (32%), zwłaszcza kolejowych (94%), a także pokrytych wodami (94%).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno – politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	Rodzaj jednostki terytorialnej	Pole powierzchni ogólnej	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody	Pole powierzchni ogólnej na 1.01.2015
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	Miasto	61 451	52 358	2 441	360	278	1 538	4 476	62 897
		1 247 626	1 106 864	51 881	2 281	3 934	41 606	41 059	
	Ogółem	1 309 077	1 159 222	54 323	2 641	4 212	43 144	45 535	1 404 048
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Miasto	333 338	5 878	322 218	774	302	3 737	429	337 249
		7 066 839	133 091	6 780 412	2 929	2 155	139 644	8 608	
		7 400 178	138 969	7 102 631	3 703	2 457	143 381	9 037	7 475 125
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	M	81 273	4 321	9 089	6 032	12 075	6 366	43 389	80 543
	W	418 527	23 922	75 642	4 431	53 930	23 503	237 099	427 675
		499 799	28 243	84 731	10 463	66 005	29 869	280 488	
Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa	M	44 213	6 841	12 502	3 261	11 571	4 764	5 274	44 734
	W	272 752	41 840	122 196	2 060	36 578	15 100	54 978	205 680
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania	M	2 223	286	210	541	78	1 108	0	2 367
	W	11 884	666	8 654	330	66	2 144	24	1 757
		14 107	952	8 864	871	144	3 252	24	
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Wojsko	M	1 028	219	96	473	15	225	0	1 230
	W	683	58	201	138	48	218	20	1 067
		1 711	277	297	611	63	443	20	
Pozostałe grunty SP	M	69 009	7 409	9 680	4 003	17 855	4 395	25 666	69 546
	W	388 319	61 192	71 654	2 505	68 982	23 453	160 534	379 819
		457 328	52 358	2 441	6 508	86 837	27 848	4 476	
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	M	137 576	12 683	14 337	69 251	28 003	9 622	3 679	137 634
	W	369 082	82 439	144 194	21 879	57 301	38 182	25 086	359 965
		506 658	95 122	158 531	91 131	85 305	47 804	28 765	
Grunty Skarbu Państwa	M	730 111	89 995	370 573	84 695	70 177	31 755	82 913	736 200
	W	9 775 712	1 450 072	7 254 834	36 553	222 994	283 850	527 408	9 854 989
	Razem	10 505 823	1 540 067	7 625 407	121 248	293 173	315 605	610 321	10 591 189
Skarb Państwa w % ogółu gruntów w kraju		33,6	8,3	78,5	16,6	31,8	49,8	93,9	
Grunty Skarbu Państwa 1.01.2016	Miasto	736 200	91 858	372 781	85 726	71 009	32 294	82 529	
		9 854 989	1 541 797	7 213 791	34 816	227 339	313 771	523 476	
	Ogółem	10 591 189	1 633 655	7 586 572	120 542	298 348	346 065	606 005	

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków – w zakresie gruntów.

4.5. Zmiany w stanie gruntów Skarbu Państwa w roku 2015

Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa stale maleje. Decydujący wpływ na ten proces niezmiennie ma zbywanie gruntów rolnych przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2015

Rodzaj jednostki terytorialnej	Zmiany ogółem	Użytki rolne	Użytki leśne i grunty zadrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody
M	-5 776	-2 048	-2 363	-197	-885	-672	388
W	-89 549	-92 318	32 537	1 919	-4 382	-31 224	3 919
Razem 2015	-95 326	-94 365	30 173	1 722	-5 267	-31 896	4 307
Razem 2014	-164 797	-131 224	-9	-3 206	-11 417	31 924	-4 014
Razem 2013	-159 946	-146 699	-72 964	-2 024	-6 864	-3 268	1 000

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia MSP.

Wzrasta obszar posiadany przez osoby fizyczne i prawne.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2015

Grupa rejestrowa	Powierzchnia w ha		
	31 XII 2015	31 XII 2014	Zmiana
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego*	7 400 178	7 475 125	-74 947
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	499 799	508 218	-8 419
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	316 965	250 414	66 551
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	1 711	2 297	-586
Grunty pozostałe	457 328	449 365	7 963
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	506 658	497 599	9 059
Grunty Skarbu Państwa	10 505 823	10 601 149	-95 326
Grunty państwowych osób prawnych	58 653	62 702	-4 049
Grunty samorządów terytorialnych	1 267 188	1 257 123	10 065
Grunty osób fizycznych	18 144 096	18 067 804	76 292
Grunty spółdzielni	168 736	176 977	-8 241
Grunty wspólnot gruntowych	114 523	114 625	-102
Grunty spółek i innych osób prawnych	847 155	824 379	22 776

Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowanych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni użytkowniczej. Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia MSP.

4.6. Grunty Skarbu Państwa w miastach

W granicach administracyjnych polskich miast wyraźnie ponad 50% stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich” zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Agencji Nieruchomości Rolnych. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku, zmalał.

Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach

Właściciel	Użytki rolne	Lasy	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Grunty pod wodami	Inne grunty	Razem grunty w miastach	Udział w ogólnej pow. miast
Skarb Państwa 2015	89 995	368 919	87 669	70 177	82 913	30 438	730 111	33,5%
Skarb Państwa 2014	92 043	372 936	84 892	71 062	82 525	32 427	735 885	34,2%
Skarb Państwa 2013	93 668	352 923	87 402	71 907	82 809	31 724	728 800	33,7%

Źródło: Jak w tab. 4.1. Obliczenia MSP.

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

Nazwy podgrup rejestrowych	Nieruchomość		Rodzaje budynków										
	gruntowa zabudowana	budynkowa	budynki mieszkalne	budynki przemysłowe	budynki transportu i łączności	budynki handlowo-usługowe	zbiorniki, budynki magazynowe	budynki biurowe	budynki i zakładów opieki medycznej	budynki oświaty i kultury oraz budynki sportowe	budynki usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	inne budynki niemieszkalne	
Agencja Nieruchomości Rolnych	29 903	187	4 344	397	1 270	215	424	220	6	63	16 468	6 683	
Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Państwowe jednostki	31 331	442	5 515	276	1 477	311	500	596	13	66	7 040	15 979	
posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	19 191	738	1 639	430	2 411	442	903	2 994	308	743	1 127	8 932	
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	22 059	1 913	5 323	687	3 036	598	433	580	113	254	5 297	7 651	
Agencja Mienia	1 576	77	212	45	465	50	82	41	12	21	25	700	
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	2 215	254	952	43	781	194	28	33	6	5	18	409	
Pozostałe, nie wymienione powyżej	27 463	3 845	5 606	1 249	3 609	1 171	1 005	1 342	353	584	3 890	12 499	
Skarb Państwa	w miastach	53 139	5 708	7 139	2 227	10 457	2 207	2 472	5 115	777	1 394	2 836	24 223
	na wsi	80 599	1 748	16 452	900	2 592	774	903	691	34	342	31 029	28 630
	razem	133 738	7 456	23 591	3 127	13 049	2 981	3 375	5 806	811	1 736	33 865	52 853

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Krajowe zestawienie danych dotyczących budynków stan na 1 stycznia 2016 r.

W zbiorczych zestawieniach budynków i lokali wykazywane są tylko dane dotyczące tych jednostek w których zakończona została modernizacja ewidencji gruntów i budynków w zakresie budynków i lokali. Zestawienie nie obejmuje licznych jednostek ewidencyjnych (m.in. kilku dużych miast).

Tab.4.5.1. Lokale Skarbu Państwa

Nazwy grup i podgrup rejestrowych	Rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Agencja Nieruchomości Rolnych	M	102	14
	W	359	19
	Razem	461	33
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	M	65	9
	W	61	8
	Razem	126	17
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	M	520	359
	W	9	4
	Razem	529	363
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	M	971	328
	W	125	2
	Razem	1 096	330
Agencja Mienia Wojskowego	M	292	20
	W	8	0
	Razem	300	20
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	M	2 907	632
	W	501	9
	Razem	3 408	641
Pozostałe osoby, nie wymienione	M	7 645	698
	W	91	16
	Razem	7 736	714
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	M	12 501	2 060
	W	1 154	58
	Razem	13 656	2 118

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Krajowe zestawienie danych dotyczących nieruchomości lokalowych stan na 1 stycznia 2016 r.

4.7. Nieruchomości Skarbu Państwa w gospodarowaniu starostów i prezydentów miast

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni 317 tys. ha, w tym 44,1 tys. ha w miastach, ale tylko 3,1 tys. ha przypadało na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod budowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

- 1) ewidencjonują nieruchomości;
- 2) zapewniają wycenę tych nieruchomości;
- 3) sporządzają plany wykorzystania zasobu;
- 4) zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;
- 5) wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację;
- 6) współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- 7) zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 8) wydierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 9) podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń

ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie;

10) składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.8. Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa

Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa gospodaruje nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby statutowe Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i innych sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowej Inspekcji Pracy, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Prokuratury Generalnej, a także Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów³⁴.

Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urządům państwowym

Lp.	Nazwa urzędu (instytucji)	Liczba nieruchomości		Pow. gruntu w trwałym zarządzie (m2)	
		2014	2015	2014	2015
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1 793	1 793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1 633 606	1 633 606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	13	13	1 174 352	1 174 352
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4 418	4 418
7.	Sąd Najwyższy	2	2	4 379	4 379
8.	Naczelny Sąd Administracyjny	2	2	1 849	1 849
10.	Najwyższa Izba Kontroli	11	11	109 215	109 215
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5 840	5 840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	8	8	1 653	1 653
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	19	21	38 733	40 693
15.	Ministerstwo Cyfryzacji	3	4	4 147	4 783
16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	5	5	21 336	21 336
18.	Ministerstwo Finansów	2	1	69 918	29 967
19.	Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	4	2	26 939	8 833
20.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	9	7	531 090	460 906
22.	Ministerstwo Obrony Narodowej	11	11	99 110	99 110
23.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15 001	15 001
24.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	5	5	25 123	25 123

³⁴ Art. 60 i 60a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.). Minister Skarbu Państwa w ramach gospodarowania nieruchomościami na potrzeby jednostek administracji rządowej: prowadzi ewidencję, planuje nabywanie albo przejmowanie nieruchomości od starosty oraz sprzedaży albo przekazywania do starosty nieruchomości zbędnych; zapewnia wycenę; dokonuje czynności faktycznych i prawnych związanych z utrzymaniem nieruchomości nieoddanych w trwały zarząd; nieruchomości zbędne sprzedaje, wydzierżawia, wynajmuje, użycza albo przekazuje do starosty; nabywa nieruchomości na własność lub w użytkowanie wieczyste; podejmuje czynności w postępowaniach sądowych i administracyjnych; składa wnioski o założenie księgi wieczystej oraz o wpis w księdze wieczystej; ustanawia ograniczone prawa rzeczowe; ustanawia nieodpłatnie trwały zarząd.

Urzędy państwowe posiadają nieruchomości oddane im w trwały zarząd na podstawie także i innych przepisów przez innych dysponentów nieruchomości Skarbu Państwa.

25.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70 746	70 746
26.	Ministerstwo Rozwoju	---	3	---	29 047
27.	Ministerstwo Skarbu Państwa	1	1	6 784	6 784
29.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	15	17	3 404 899	3 141 059
30.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	8	16	240 923	350 962
31.	Ministerstwo Środowiska	1	1	8 998	8 998
33.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26 121	26 121
34.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	5	3	3 160	2 704
35.	Główny Urząd Miar	3	4	9 281	9 936
36.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1 666	1 666
37.	Rolno-Spożywczych	4	4	6 146	6 146
38.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3 002	3 002
39.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42 004	42 004
41.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	324	327	354 779	354 438
42.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	6	6	113 325	113 325
43.	Komenda Główna Policji	20	20	316 619	316 619
45.	Agencja Wywiadu	10	10	962 847	962 847
46.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	69	69	1 085 733	1 085 388
47.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	14	13	44 275	44 259
48.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	5	5	142 331	142 331
50.	Rządowe Centrum Legislacji	1	1	1 298	1 298
51.	Służba Wywiadu Wojskowego	4	4	612 572	612 572
52.	Urząd Patentowy	1	1	5 506	5 506
54.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14 940	14 940
55.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	1	2	9 464	11 362
56.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	3	234	2 098
	Razem instytucje centralne	778	784	12 076 591	12 077 344
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	8	7	34 134	31 925
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	10	21 043	21 043
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	12	11	64 213	61 157
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	9	9	21 946	21 946
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	10	10	21 929	21 929
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	31	24	242 130	155 157
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	11	9	30 877	29 370
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	8	8	40 107	40 244
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	18	18	40 200	40 200
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	10	10	77 296	77 296
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	7	9	23 057	30 110
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	8	8	38 592	38 592
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37 035	37 035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	24	26	448 713	466 997
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	15	15	31 536	31 536
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	10	10	52 409	52 409
	Razem urzędy wojewódzkie	194	187	1 225 217	1 156 946
	Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu				
	gospodarowaniu nieruchomościami	972	971	13 301 808	13 234 290

Źródło: Dane własne MSP.

Pozycja „powierzchnia” odnosi się do sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwałą zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.).

4.9. Grunty pod autostrady

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stają się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym ww. decyzje stają się ostateczne.

Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia

L.p.	Sposób nabycia	Ilość w ha			Wartość na 31 XII 2015
		31 XII	31 XII	31 XII	
1	Grunty przekazane przez kierowników urzędów rejonowych, starostów lub wojewodów	4 891	4 899	4 899	616,9
2	Grunty przekazane przez Agencję Nieruchomości Rolnych	1 701	1 701	1 701	200,5
3	Grunty przekazane przez Lasy Państwowe	2 701	2 708	2 708	306,5
4	Grunty nabyte poprzez zakupy lub wywłaszczenia	13 164	13 207	13 248	3 418,6
Ogółem		22 457	22 515	22 556	4 542,5

Wartości podane w tabeli stanowią sumę wartości podawanych w latach poprzednich (bez waloryzacji) oraz wartości gruntów przekazanych i nabytych w roku 2015.

Źródło: GDDKiA.

Dla przyjętego docelowego układu autostrad³⁵ niezbędne jest 25 141 ha gruntów.

Tab. 4.8. Grunty pod autostrady

Pas autostrady		Odcinek	Powierzchnia gruntów potrzebnych pod budowę odcinka	Grunty nabyte do 31 XII 2015	
Oznaczenie	Zapotrzebowanie			powierzchnia w ha	wartość w mln zł*
A1	7 116	Gdańsk - Gorzyczki –granica państwa	7 116	7 116	1 512,1
A2	7 800	granica państwa – Świecko - Stryków – Warszawa; obwodnica Mińska Maz.	5 914	5 453	763,9
A4	8 865	Krzyżowa – Przeworsk - Korczowa	8 865	8 629	1 617,2
A6	164	granica państwa – Kołbaskowo - Szczecin	164	163	58,8
A8	504	autostradowa obwodnica Wrocławia	504	504	295,2
A18	692	granica państwa - Olszyna-Krzyżowa	692	691	295,3
Ogółem			23 255	22 556	4 542,5

* Zob. uwaga do tabeli 4.7. Źródło: GDDKiA.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupia się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w

³⁵ Według załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. poz. 1334, z późn. zm.). Przedmiotowy załącznik został zmieniony rozporządzeniami z dnia 13 lutego 2007 r. (Dz. U. poz. 220), z dnia 20 października 2009 r. (Dz. U. poz. 1446), z dnia 13 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1734) oraz z dnia 19 maja 2016 r. (Dz. U. poz. 784).

systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane są spółkom, które uzyskują koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określone są w umowach koncesyjnych.

4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Typ użytku	Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju w ha	Wartość w mln zł
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 309 077	38 678
grunty rolne ZWRSP	1 159 222	34 250
grunty leśne ZWRSP**	54 323	2 119
inne grunty ZWRSP	95 532	b.d.
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego**	7 400 178	288 674
leśne	7 102 631	277 067
inne	297 547	11 607
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL*** bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	499 799	54 745
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	316 965	6 692
- w tym: grunty rolne*	48 681	1 438
grunty leśne**	134 698	5 254
inne	133 586	b.d.
Grunty Agencji Mienia Wojskowego****	14 107	1 103
Grunty pozostałe	457 328	b.d.
- w tym: grunty rolne*	68 601	2 027
grunty leśne**	81 334	3 173
inne	307 393	b.d.
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	506 658	8 994
- w tym: grunty rolne*	95 122	2 810
grunty leśne**	158 531	6 184
Ogółem	10 505 823	398 886

Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju (jak w Tab. 4.1.)

* Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR gruntów rolnych w roku 2015 (29 546 zł za 1 ha).

** Wartość na podstawie wycień PGL-LP (39 009 za ha).

***Wartość na podstawie bilansów jednostek.

****Wartość na podstawie bilansu jednostki, na które składają się również grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Wartość gruntów placówek zagranicznych Ministerstwa Spraw Zagranicznych wynosi 498 mln zł, a placówek Ministerstwa Rozwoju 44 mln zł.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W *Sprawozdaniu* przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

- drogi,
- melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
- infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. Drogi

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

- krajowe,
- wojewódzkie,
- powiatowe,
- gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu³⁶.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu³⁷. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi³⁸. Drogi krajowe – z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych – w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

- dróg wojewódzkich - zarządy województw,
- dróg powiatowych - zarządy powiatów,
- dróg gminnych - wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast,

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych

³⁶ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2016 r. poz.1440).

³⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. poz. 941 oraz z 2016 r. poz. 1168) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. poz. 1334, z późn. zm.).

³⁸ Gdyby drogę krajową budowano na podstawie umowy o partnerstwie prywatno-publicznym, zarządcą może być partner prywatny. Zarządcą może być także drogowa spółka specjalnego przeznaczenia, z którą minister właściwy do spraw transportu zawarł umowę.

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia Ministra właściwego do spraw transportu³⁹. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

Klasa dróg	Długość	Długość ⁴	Długość ⁵
Autostrady* – A	1 481,561	1 556,341	1 559,177
Drogi ekspresowe – S	1 244,386	1 447,715	1 489,413
Drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	11 277,591	11 013,673	11 137,818
Inne drogi	-	-	-
Długość dróg krajowych ogółem	19 195,521	19 197,984	19 199,913

*Uwzględniono również autostrady koncesyjne.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych

Konstrukcja obiektów	ilość w 2014	ilość w 2015	Suma długości w m	Suma powierzchni w m ²
- stalowe	1 197	1 285	125 622	1 681 205
- z betonu zbrojonego (żelbetowe)	3 489	3 559	124 680	1 594 326
- z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)	3 419	3 513	264 903	3 913 689
Przejścia podziemne	221	203	10 153	85 329
Tunele	104	105	6 018	92 382

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

Opis	Wartość w mln zł
Drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	124 563
Obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	27 592
(wartość odtworzeniowa)	
Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na drogach krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	10 093
Ogółem	178 891
Drogi krajowe w budowie	23 118

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2. Majątek Skarbu Państwa związany z gospodarką wodną i gospodarką morską

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m.in. sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowle oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią⁴⁰. Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z minister właściwym do spraw żeglugi śródlądowej, który co dwa lata składa Sejmowi informację o gospodarowaniu wodami.

³⁹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. poz. 583).

⁴⁰ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2016 r. poz. 543, z późn. zm.).

Na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy *Prawo wodne* gospodarowanie innym, niż wymienione w art. 14 ust. 1-2 tej ustawy, mieniem związanym z gospodarką wodną, stanowiącym własność Skarbu Państwa wykonują:

- właściwy miejscowo starosta, realizujący zadanie z zakresu administracji rządowej lub,
- minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej;
- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej;
- dyrektor parku narodowego - w stosunku do wód znajdujących się w granicach parku, z wyłączeniem wód, które są sklasyfikowane w klasie wyższej niż klasa I, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej⁴¹;
- marszałek województwa, jako zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służącym polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy, oraz w stosunku do wód niewymienionych wyżej.

Prawa te wykonują również jednostki, którym to mienie zostało powierzone.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych - utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami *Prawa wodnego* - należy do organów wymienionych powyżej. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

5.3. Melioracje wodne podstawowe i obiekty przeciwpowodziowe

Według ustawy *Prawo wodne* urządzeniami melioracji wodnych są urządzenia służące do regulacji stosunków wodnych i polepszenia zdolności produkcyjnej gleby.

Urządzenia melioracji wodnych podstawowych i drogi dojazdowe oraz urządzenia melioracji wodnych szczegółowych na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa są wykonywane (mogą być współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych) i utrzymywane na koszt Państwa i stanowią własność Skarbu Państwa⁴². Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa, ale są utrzymywane na koszt ich właścicieli.

5.3.1. Ewidencja

Ewidencję⁴³ melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych prowadzą marszałkowie województw. Ewidencja obejmuje:

- 1) śródlądowe wody powierzchniowe lub ich części stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- 2) urządzenia melioracji wodnych,
- 3) zmeliorowane grunty.

Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych nie jest ujmowana w księgach jednostek. W zbiorczym sprawozdaniu statystycznym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi podaje się powierzchnię gruntów zmeliorowanych i nawadnianych, długość rowów i cieków oraz wartość wykonanych prac. Dla melioracji podstawowych wykazuje się długość rzek, kanałów i wałów przeciwpowodziowych; ilość stacji pomp i ich wydajność, powierzchnię i pojemność zbiorników wodnych, oraz wartość wykonanych prac w rozbiciu na rzeki, kanały, wały przeciwpowodziowe i stacje pomp.

5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych

Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych

⁴¹ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1458).

⁴² Art. 72 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm).

⁴³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów (Dz. U. 2014 r. poz. 1403).

Stan ilościowy oraz utrzymanie wód istotnych dla rolnictwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych

Wyszczególnienie		J.m.	Ogółem wg ewidencji	W tym objętych utrzymaniem
W tym - uregulowane		km	43 429	26 467
Kanały ogółem			6 402	4 698
Wały przeciwpowodziowe			8 474	7 756
Stacje pomp odwadniających		szt.	581	547
Zbiorniki wodne administrowane przez Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych	liczba	szt.	245	184
	powierzchnia	ha	16 858	15 882
			3	

Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji

Rodzaje powierzchni i urządzeń		J.m.	Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji
urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji		ha	1 451 670
Urządzenia melioracji podstawowych	na ciekach naturalnych	km	15 838
	kanały		1 524
	zbiorniki	szt.	18
	zbiorniki - pojemność	tys. m ³	24 470
	stacje pomp	szt.	123

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

Podstawą dla ustalenia rozmiarów i wartości wykonanych prac dla urządzeń melioracji podstawowych, utrzymywanych przez Państwo, są dane z ewidencji poniesionych wydatków i zobowiązań z tytułu wykonanych prac.

Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

L.p.	Rodzaj urządzeń	Stan na 31 XII 2014		Stan na 31 XII 2015	
		stan	wartość szacunkowa	stan	wartość szacunkowa
1	Obwałowania	8 449 km	3 250	8 474 km	3 255
2	Kanały	6 443 km	1 227	6 402 km	1 209
3	Zbiorniki retencyjne	272 mln m ³	1 314	278 mln m ³	1 332
4	Stacje pomp	582 szt.	819	581 szt.	810
Ogółem		x	14 865	x	14 803

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi po uzgodnieniach z Ministerstwem Środowiska.

Szacując wartość urządzeń przyjęto:

- dla obwałowań wymagających pilnej modernizacji (3 691 km) - 40% wartości wałów nowych, a dla pozostałych - 80% wartości wałów nowych (wartość 1 km wału nowego wynosi 613,8 tys. zł);
- dla kanałów (6 402 km) – 60% wartości początkowej robót przy cenie jednostkowej 314,6 tys. zł za 1 km;
- dla zbiorników retencyjnych - wartość retencjonowanej wody = 4,79 zł/m³ pojemności zbiornika; dla stacji pomp – 70% sumy wartości początkowej obiektów, przy cenie jednostkowej 1 992 tys. zł/ szt.

5.4. Wodne budowle inżynierskie utrzymywane przez Urzędy Morskie

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa⁴⁴. Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej⁴⁵.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja

Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością rządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli

Zbiorcze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty – w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

Organ zarządzający	Wartość 31 XII 2014 w tys. zł		Wartość 31 XII 2015 w tys. zł	
Urząd Morski w Szczecinie	1 393 938	b.d.	1 430 198	b.d.
Urząd Morski w Gdyni	600 988	421 244	732 881	519 141
Urząd Morski w Słupsku	478 846	b.d.	745 885	b.d.
Razem	2 473 772	421 244	2 908 964	519 141

Źródło: Urzędy Morskie.

⁴⁴ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2010 r. poz. 179.).

⁴⁵ Art. 42 ust. 2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934, z późn. zm.).

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd PGL – Lasy Państwowe i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (Agencja Nieruchomości Rolnych i Agencja Mienia Wojskowego) i rezerwami strategicznymi (Agencja Rezerw Materiałowych).

6.1. Lasy państwowe

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁴⁶, państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki Lasy Państwowe mogą w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Agencji Nieruchomości Rolnych. W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

Dyrektor Generalny może, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogą stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego.

⁴⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2015 r. poz. 2100, z późn. zm.). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

Lp.	Rodzaj nieruchomości	Powierzchnia w ha		Wartość w tys. zł	
		2014	2015	2014	2015
1	Lasy	7 294 114	7 298 875	289 154 369	296 206 742
2	Użytki rolne	141 755	139 232	575 634	517 586
3	Nieużytki	99 658	98 477		
4	Wody	9 109	8 974		
5	Tereny różne	13 734	13 590		
6	Grunty zabudowane i zurbanizowane	7 587	7 550		
7	Pozostałe grunty nieleśne	39 222	39 909		
Ogółem		7 605 179	7 606 607	289 730 003	296 724 328

Źródło: Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych. Wyliczenie wartości nieruchomości wg metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 20 maja 2010 r.

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządza i gospodaruje składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 6,9 mld. zł.

Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe

Rodzaj składnika	Wartość	Wartość
	31 XII 2014	31 XII 2015
w tys. zł		
Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	5 644 386	5 884 988
Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	308 782	306 355
Inwestycje długoterminowe	113 861	97 408
- w tym: akcje i udziały	34 120	23 270
Zapasy	185 991	216 924
Środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	2 741 474	2 468 647
Aktywa ogółem bez gruntów	9 651 007	9 644 769
Fundusz własny	7 190 161	6 889 124
- Kapitał zasobów LP z aktualizacji wyceny	394 585	382 795
- Fundusz Leśny	822 516	754 650

Źródło: Bilans PGL Lasy Państwowe.

6.2. Własność rolna Skarbu Państwa

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeczeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonuje **Agencja Nieruchomości Rolnych**, działająca na podstawie ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁴⁷.

Agencja przejęła mienie po PGR-ach i grunty Państwowego Funduszu Ziemi a także nieruchomości z państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, od państwowych osób prawnych, pozostające w ich użytkowaniu wieczystym i z innych tytułów. Łącznie do końca grudnia 2015 r. Agencja przejęła 4 739 tys. ha gruntów oraz inny majątek o wartości 8,6 mld zł, w tym 337, 2 tys. mieszkań oraz ponad 4 tys. obiektów rolno-przemysłowych i usługowych, 2 136 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Agencja realizując zadania wynikające z polityki państwa, m.in. restrukturyzuje i prywatyzuje mienie Skarbu Państwa użytkowane na cele rolnicze, administruje zasobami majątko-

⁴⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1491, z późn. zm.

wymi, obraca nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa. Agencja wykonuje również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego⁴⁸ oraz ustawą o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁹.

Inne zadania, które realizuje Agencja dotyczą między innymi:

- tworzenia oraz poprawy struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych,
- przeciwdziałania nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych,
- tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego

ZWR SP,

Agencja reprezentuje Skarb Państwa w jednoosobowych spółkach hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2015 r. w Zasobie pozostawały nieruchomości o powierzchni **1 406 382 ha**⁵⁰.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw

Województwo		
	2014	2015
Dolnośląskie	208 555	196 822
Kujawsko-Pomorskie	93 157	86 234
Lubelskie	41 083	38 531
Lubuskie	113 084	104 926
Łódzkie	20 688	19 131
Małopolskie	14 686	14 236
Mazowieckie	31 380	29 798
Opolskie	71 172	67 746
Podkarpackie	30 022	27 381
Podlaskie	33 979	32 238
Pomorskie	106 418	93 166
Śląskie	37 324	36 527
Świętokrzyskie	11 947	10 796
Warmińsko-Mazurskie	164 124	154 479
Wielkopolskie	221 693	210 881
Zachodniopomorskie	295 917	283 490
Ogółem	1 495 227	1 406 382

Źródło: Raporty z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

⁴⁸ Dz. U. z 2012 r. poz. 803, z późn. zm..

⁴⁹ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090, z późn. zm.). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny utworzony w celu wypłaty rekompensat z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2015 r. do Funduszu Rekompensacyjnego przekazano 744,7 mln zł.

⁵⁰ Wykazywana w tabeli 6.3. powierzchnia obejmuje pozostające jeszcze w ewidencji zasobu 45 tys. ha gruntów, które z mocy prawa przeszły w zarząd lub na własność innych podmiotów, lecz nie zostały jeszcze protokolarnie przejęte; w tej powierzchni dominują grunty pokryte wodami, fizycznie nie przejęte jeszcze z Zasobu przez regionalne zarządy gospodarki wodnej i marszałków województw. Szczegółowe dane o gruntach ANR i gospodarowaniu nimi zawiera „Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych na Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2015 r.”.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, wobec którego prawa Skarbu Państwa wykonuje Agencja Nieruchomości Rolnych ulega zmianie w wyniku:

- sprzedaży mienia;
- oddania na czas oznaczony do odpłatnego korzystania osobom prawnym lub fizycznym;
- wniesienia mienia lub jego części do spółki,
- wniesieniu mienia do spółek Agencji lub spółek, w których Skarb Państwa lub instytut badawczy posiada większość udziałów lub akcji;
- przejmowania gruntów do zasobu (w 2015 r. przyjęto 1 291 ha – na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych);
- nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia Lasom Państwowym;
- nieodpłatnego przekazywania nieruchomości na własność:
 - jednostkom samorządu terytorialnego - na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych oraz na inwestycje infrastrukturalne służące wykonywaniu zadań własnych;
 - uprawnionym osobom bezrobotnym - na cele związane z zalesianiem,
 - jednostkom państwowym i komunalnym prowadzącym działalność w zakresie energetyki, usług wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych i telekomunikacyjnych,
 - kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego.

Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha

Stan na	Przejęte do zasobu*	Sprzedane *	Przekazane nieodpłat-	Grunty w zasobie	w tym:		
					w dzierżawie	w zarządzie i wieczystym	do nowowania
2007	4 723 149	1 797 953	449 512	2 475 684	1 838 679	90 254	345 579
2014	4 739 338	2 608 473	635 637	1 495 227	1 089 386	72 285	268 668
2015	4 739 396	2 685 721	647 293	1 406 382	1 023 939	72 510	249 736

* Narastająco. Dane korygowane przez Agencję** Przekazanie uprawnionym podmiotom i na inne cele (aporty, pod autostrady, wymiany, na rzecz samorządów) – łącznie; *** w tym "grunty obce w Zasobie", do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów – RZGW, uczelni, samorządów. W innym „nierwałym” rozdysponowaniu pozostaje 15,1 tys. ha.

Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

W 2015 r. Agencja sprzedała nieruchomości rolne o powierzchni 76,7 tys. ha. W strukturze sprzedawanych gruntów rolnych dominują nieruchomości o małej powierzchni. W 2015 r. powierzchnia sprzedaży gruntów nie rolnych wyniosła 1 100 ha. Z tej powierzchni uprawnionym podmiotom sprzedano bez przetargu 43,1 tys. ha (głównie dzierżawcom – 35,4 tys. ha)- w ramach przysługującego prawa pierwszeństwa w nabyciu, a 33,6 tys. Ha sprzedano w trybie przetargowym.

Nieruchomości pozostające do zagospodarowania, przeznaczane są co do zasady do sprzedaży. Jednak nie sprzedaje się nieruchomości Zasobu w przypadkach, gdy toczy się postępowanie w związku z zarzutem o sprzeczne z prawem i nieprawomocne przejęcie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

Cudzoziemcom Agencja od początku działalności sprzedała 1 963,5 ha gruntów (w 2015 r. – 38 ha)⁵¹. Podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego nabyły ok. 65,4 tys. ha ziemi (w r. 2015 – 3,4 tys. ha). W dzierżawie cudzoziemców i podmiotów z udziałem zagranicznym znajduje się ok. 106,5 tys. ha gruntów Zasobu.

⁵¹ Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych w 2015 r.

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania RZGW i Marszałkom Województw przekazano nieodpłatnie 226 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2015 r. – 7 tys. ha). Lasom Państwowym przekazano 153,9 tys. ha (w 2015 r. – 0,2 tys.), kościelnym osobom prawnym 88,8 tys. ha (w 2015 r. – 1,1 tys.), jednostkom samorządu terytorialnego 57 tys. ha, innym jednostkom i podmiotom (m.in. parkom narodowym, byłym właścicielom) 61,2 tys. ha. Do spółek wniesiono 24 tys. ha.

Najczęstszą formą zagospodarowania nieruchomości Zasobu WRSP nadal jest dzierżawa (z jednoczesnym wykupem ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego). W roku 2015 wydzierżawiono 37,3 tys. ha na podstawie ok. 5,1 tys. umów.

Obecnie do dzierżawy kierowane są jedynie nieruchomości, które ze względu na występujące uwarunkowania i ograniczenia formalno-prawne, gospodarcze i organizacyjne, nie mogą być sprzedane. Jednocześnie także przedłużanie dotychczasowych umów, stosowane jest w ograniczonym zakresie tak, aby nie stanowić bariery dla działań prywatyzacyjnych. Co do zasady umowy dzierżawy zawierane są na okres nie dłuższy niż 6 lat, chyba że istniały przesłanki przemawiające za dłuższym okresem dzierżawy (np. nieruchomość wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, dzierżawca uczestniczy w programach finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). Ewentualne wydłużenie tych okresów może mieć miejsce w wyjątkowo uzasadnionych przypadkach. Przeciętny czynsz oferowany przez dzierżawców za grunty rolne w 2015 r. ukształtował się na poziomie 11,5 (w 2014 – 11,7) decytony pszenicy za 1 ha. Dla wszystkich trwających umów dzierżawy na koniec 2015 r. przeciętny czynsz za grunty rolne stanowił równowartość 4,2 decytony pszenicy za 1 ha (w 2014 – 3,9).

6.2.3. Inne mienie Zasobu

Poza gruntami Zasób stanowią obiekty przemysłu rolnego, usługowe, obiekty zabytkowe i mieszkania. Większość z nich pozostaje w dzierżawie lub administrują nimi jednostki gospodarcze Zasobu. Trwają procesy sprzedaży tych obiektów.

Na koniec 2015 r. na mocy ustawy Agencja wykonuje prawa z akcji lub udziałów 42 spółek o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej⁵² prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów. Spółki te mają status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.2.4. Wartość Zasobu

Na koniec grudnia 2015 r. w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdowały się nieruchomości o ogólnej powierzchni 1 406 382 ha.

W transakcjach zawieranych przez Agencję w 2015 r. przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 29 546 zł za 1 ha (w r. 2014 - 25 592 zł). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych Zasobu WRSP wyniosłaby 34,2 mld zł.**

Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP

Stan na koniec roku	Wartość ewidencyjna w tys. zł	Powierzchnia gruntów w ha			Przeciętna wartość gruntów rolnych w zł za 1 ha	Szacunkowa wartość gruntów rolnych w mld zł
		ogółem	w tym			
			rolne	inne		
2007	8 687 037	2 475 684	2 009 359	466 325	9 773	19,6
2015	4 686 236	1 309 077*	1 159 222*	149 855*	29 546	34,2

*Źródło: Sprawozdanie finansowe i Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych. *Powierzchnia gruntów rolnych i „innych” z Krajowych Wykazów Gruntów („grunty inne” nie obejmują wód, a także gruntów oddanych przez Agencję w użytkowanie wieczyste).*

⁵² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie wykazu spółek hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. poz. 974, z późn. zm.).

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składają się **inne składniki o wartości netto 8 023 215 tys. zł⁵³**. W ZWR SP m. in. pozostaje 7,7 tys. mieszkań, 767 obiektów rolno-przemysłowych, 478 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

L.p.	Pozycja bilansu	Wartość w tys. zł		
		31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015
1	Rzeczowe aktywa trwałe		6 325 801	5 298 925
	w tym: grunty ⁵⁴	6 970 645	5 643 217	4 686 236
	budynki i budowle	774 440	660 533	572 799
	urządzenia techniczne i maszyny	7 131	7 196	6 131
3	Majątek obrotowy	6 040 292	7 189 961	8 039 774
4	Wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	13 737 561	13 425 765	12 709 451

Zródło: Sprawozdania finansowe ANR.

6.3. Mienie powierzone Agencji Mienia Wojskowego

Z dniem 1 października 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego⁵⁵ nastąpiło połączenie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego. W wyniku połączenia poprzez przejęcie Agencji Mienia Wojskowego przez Wojskową Agencję Mieszkaniową ta ostatnia przyjęła nazwę Agencja Mienia Wojskowego.

Na podstawie Ustawy o Agencji Mienia Wojskowego, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzez praw własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność, wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych, zajętych pod budowlę i urządzenia związane z tymi nieruchomościami, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Agencja realizuje zadania własne oraz zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należą: gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, obrót mieniem, w tym sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie mienia, budowanie domów mieszkalnych, współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa w zakresie realizacji obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, o którym mowa w *Ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa*.

Zadania zlecone to zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności dotyczące: tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i internatowych, planowania i realizowania inwestycji, w tym budowy, zakupów i ulepszeń oraz remontów budynków, lokali mieszkalnych i internatów oraz związanej z nimi infrastruktury, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymuje dotację budżetową, wydawania żołnierzom zawodowym decyzji o przydziale lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

Majątek AMW to suma majątków połączonych Agencji, na który składa się w szczególności mienie w postaci nieruchomości jak i mienie ruchome.

⁵³ Obliczono jako wartość funduszy własnych, którą pomniejszono o wartość gruntów wykazywaną w bilansie.

⁵⁴ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. poz. 540). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych – uwzględniającą cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy w którym położona jest nieruchomość.

⁵⁵ Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2016 poz. 614, z późn. zm.).

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW

L.p.	Rodzaj składnika	Wartość	Wartość
		31 XII 2014	31 XII 2015
1		1 173 735	1 103 032
2	Budynki, lokale i budowle	2 619 701	2 678 689
3	Towary	28 865	16 396
4	Udziały w spółdzielniach	4	4
	Udziały w TBS ach i innych sp. z o.o.	1 311 312	1 185 839
5	Środki pieniężne	252 899	182 803

Źródło: Sprawozdania finansowe i sprawozdania z działalności AMW za lata 2014 – 2015.

Wartość księgowa netto mienia Skarbu Państwa powierzonego AMW wynosi **5 229 254 tys. zł.**

Odpis w wysokości 100% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjowanymi i niekoncesjowanymi ruchomymi składnikami majątku, przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszone o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczają się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych.

Odpis w wysokości 93% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonych o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczają się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego⁵⁶.

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wносить mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja⁵⁷.

Na koniec 2015 r. we władaniu AMW znajdowało się 24 290 lokali mieszkalnych, 4 958 nieruchomości gruntowych zabudowanych o powierzchni 3 687, 93 ha i 1 803 nieruchomości gruntowych niezabudowanych o powierzchni 2 361, 85 ha.

6.4. Rezerwy strategiczne

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze⁵⁸.

⁵⁶ W roku 2015 na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych przekazano 69.011 tys. zł, a na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego przekazano 3.836 tys. zł.

⁵⁷ Akcje i udziały w spółkach, nabyte lub objęte przez Agencję za mienie Skarbu Państwa, podlegają przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, ale prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza, wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja.

⁵⁸ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz.U. z 2016 r. poz.1635).

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁵⁹. Tworzy je minister właściwy do spraw gospodarki, a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw.

Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

Na zapasy agencyjne ropy naftowej i produktów naftowych składają się: ropa naftowa oraz określone paliwa ciekłe. Tworzy je minister właściwy ds. gospodarki na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Stan zapasów agencyjnych ma zapewnić 90 – cio dniowe zapasy interwencyjne, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych⁶⁰.

Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne minister właściwy do spraw gospodarki uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie *o rezerwach strategicznych*⁶¹ i *ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym*⁶².

Z uwagi na brak możliwości wyasygnowania wystarczającej ilości środków z budżetu państwa, Rada Ministrów nie przyjęła Rządowego Programu Rezerw Strategicznych na lata 2014 – 2017.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych wynosiła 31 grudnia 2015 r. **2 792 mln zł** (w cenach ewidencyjnych⁶³) wobec 2 374 mln zł na koniec roku 2014.

⁵⁹ *W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.*

⁶⁰ *Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 1695, z późn. zm.)*

⁶¹ *Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1635).*

⁶² *Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 1695, z późn. zm.)*

⁶³ „Zapasy” według bilansów Agencji Rezerw Materiałowych.

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe - tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne – których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą⁶⁴:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- 3) jednostki budżetowe;
- 4) samorządowe zakłady budżetowe;
- 5) agencje wykonawcze;
- 6) instytucje gospodarki budżetowej;
- 7) państwowe fundusze celowe;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS;
- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 11) uczelnie publiczne;
- 12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. Państwowe jednostki budżetowe

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Kierownicy jednostek podległych lub podporządkowanych organom państwowym mogą reprezentować Skarb Państwa korzystając z udzielonych im pełnomocnictw. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego⁶⁵. Natomiast nieruchomościami, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych⁶⁶.

⁶⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013r. poz. 885, z późn. zm.)

⁶⁵ Jednostka sprzedaje powierzone jej składniki majątku ruchomego w trybie przetargu, aukcji albo publicznego zaproszenia do rokowań. Zob. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego, w który wyposażone są jednostki budżetowe (Dz. U. poz. 761, z późn. zm.).

⁶⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047). Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów bu-

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze *Sprawozdanie*.

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)

Nazwa lub dysponent części budżetowej	Jednostki budżetowe, 31 grudnia 2014 r.	Jednostki budżetowe 31 grudnia 2015 r.
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	16	16
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Finansów	451	51
Minister Energii	1	1
Minister Sportu i Turystyki	2	2
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	4	4
Minister Obrony Narodowej	101	98
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	36	34
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	81	78
Ministerstwo Rozwoju	-	3
Minister Sprawiedliwości	509	496
Minister Infrastruktury i Budownictwa	22	7
Minister Środowiska	39	41
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	49	50
Minister Spraw Zagranicznych (w kraju)	3	3
Minister Zdrowia	29	29
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	17	17
Główny Urząd Statystyczny	20	20

dżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 289, z późn. zm.).

Agencja Wywiadu	2	2
Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
	12	12
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Rzecznik Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratura Generalna Skarbu Państwa	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
Regionalne Izby Obrachunkowe	16	16
Jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
Urzędy centralne ogółem	1 953*	1 969*
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	53	52
Wojewoda Małopolski	49	49
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	57	57
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	38	38
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	55	55
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
Urzędy wojewódzkie ogółem	855	852

Źródło: Dane urzędów. W zestawieniu nie ujęto państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

Dysponent części budżetowej	Typ jednostek	Liczba	
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Ambasady	88	157
	Instytuty Polskie	24	
	Konsulaty Generalne	33	
	Stałe przedstawicielstwa	7	
	Agencje konsularne	2	
	Inne	3	
Ministerstwo Rozwoju	Wydziały promocji handlu i inwestycji	49	53
	Wydziały w przedstawicielstwach	4	

Źródło: Dane urzędów i instytucji.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym (w tys. zł)

Dysponent części budżetowej	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności krótkoterminowe	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31 XII 2015	Aktywa ogółem 31 XII 2014
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305 654	142 334	15 673	840	0	9 004	2 557	2 030	478 251	487 656
Kancelaria Sejmu	257 593	99 750	21 149	39 130	0	6 613	14 876	6 232	446 842	411 691
Kancelaria Senatu	10 301	6 329	9 616	542	89	944	2 353	1 684	32 057	34 753
Rada Najwyższy	0	180 621	4 412	0	2 222	102	1 298	429	189 895	196 534
Naczelny Sąd Administracyjny	67 601	366 384	6 858	6 280	37 504	589	6 024	2 313	494 095	500 416
Sąd Konstytucyjny	3 810	20 536	1 511	0	0	0	996	93	27 073	27 637
Prokuratura	10 848	86 143	16 130	1 609	0	1 766	5 312	1 755	127 048	122 534
Prokurator Generalny	12 592	16 423	1 553	55	0	0	600	137	31 876	32 863
Państwowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	295	1 648	156	188 205	184	7 701	37 183	235 496	253 065
Urząd Ochrony Danych Osobowych	0	546	1 242	0	0	0	424	335	2 546	2 394
Państwowe Biuro Wyborcze	583	3 142	4 092	30	0	89	1 005	538	10 368	9 408
Państwowa Komisja Wyborcza	8 033	42 098	13 900	85	0	189	18 751	4 197	96 732	90 978
Instytut Pamięci Narodowej	24 174	136 685	14 358	22 174	2 633	4 840	2 973	2 097	213 711	212 000
Prokurator Generalny	0	0	626	0	0	0	0	2	633	708
Prokuratura	0	0	751	7	0	0	35	144	1 338	776
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	328 871	50 615	13 812	0	0	519	9 874	1 035	406 405	398 852
Ministerstwo Cyfryzacji	32 425	38 877	68 406	98 364	774 140	0	252 972	4 402	3 757 610	3 017 328
Ministerstwo Edukacji Narodowej	421 548	1 819 026	185 799	252 301	110 497	26 500	4 532 358	936 793	14 600 457	16 098 447
Ministerstwo Energii*	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żegludki Lądowej**	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa	236 569	778 417	45 168	149 177	55	2 407	717 011	77 885	2 007 536	1 972 866
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 152 120	2 046 575	21 985	0	4 220	389	7 684	454 260	3 687 601	3 661 705
Ministerstwo Obrony Narodowej	33 775	2 079	3 931	1 043	0	270	13 388	83 869	138 896	223 699
Ministerstwo Edukacji Narodowej	12 988 405	8 990 007	12 609 778	7 633 441	59 629	23 538 311	4 537 558	606 178	72 213 990	65 242 517
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64 217	18 795	43 671	0	0	5 352	15 623	2 734	152 270	291 823
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej***	52 415	126 319	18 000	4 319	0	739	293 775	8 984 381	9 490 713	9 441 814
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	146 571	192 902	43 608	8 340	180	4 077	13 656	11 612	429 297	423 031
RAZEM	580 784	3 052 252	290 858	475 245	20 379 463	9 279	1 455 869	208 381	26 472 317	24 859 623

Ministerstwo Skarbu Państwa	4 496	65 702	3 951	0	97 842 454	231	139 870	6 456 754	104 539 891	122 617 598
Ministerstwo Sprawiedliwości	1 026 085	4 229 885	483 029	763 888	170 756	106 060	940 219	498 265	8 273 441	11 258 546
Ministerstwo Własności	23 717 151	157 817 349	244 291	23 262 973	29 395	89 586	2 401 470	379 000	209 272 233	232 610 518
Ministerstwo Środowiska	3 160 268	4 061 792	137 347	4 854 446	552 622	2 857	936 450	32 112	13 919 362	11 951 848
Ministerstwa	2 435 421	3 615 607	1 145 493	591 026	46 210	344 672	182 146	310 324	8 740 636	8 312 122
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	667 528	1 732 359	408 881	70 517	2 832	1 881	140 359	360 449	3 405 043	3 310 670
Ministerstwo Zdrowia	29 284	117 712	60 206	176 347	1 466	76 556	75 548	121 498	681 489	746 155
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	1 107	0	0	733	70	46	3 424	3 820
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	3 319	0	289	0	7 318	122	14 860	7 592
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	783	8 900	9 272	0	293	0	8 720	463	28 856	20 482
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	384	0	0	105	180	18	700	699
Centralne Biuro Antykorupcyjne	29 700	34 431	11 587	7 243	0	0	222	540	84 767	79 334
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	3 502	195 971	100 794	19 879	62	3 574	867	20 227	350 028	305 611
Agencja Wywiadu	16 315	64 697	26 856	1 763	0	4 105	5 151	2 153	141 401	135 333
Państwowy Urząd Górnictwa	132 247	125 168	40 782	1 973	0	1 033	46	3 552	305 899	306 981
Państwowy Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	4 937	5 114	3 455	584	0	72	482	143	14 788	15 080
Państwowy Urząd Miar	16 518	18 116	3 148	0	0	1 265	1 145	1 019	44 062	43 850
Państwowy Komitet Normalizacyjny	47 844	17 431	12 912	3 960	0	1 106	5 883	557	90 004	90 290
Państwowy Członek Praw Pacjenta	7 094	47 131	2 814	0	0	24	138	96	57 999	60 633
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	691	0	0	0	84	4	806	748
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	912	0	0	103	69	92	1 292	966
Państwowy Urząd Transportu Kolejowego	19 564	74 278	17 206	25 038	0	0	25 685	2 009	174 433	177 074
Prokuratura Generalna	0	0	3 127	0	0	0	2 190	152	6 121	5 488
Prokuratura Generalna	0	0	357	0	0	86	16 390	1 135	18 077	15 333
Prokuratura Generalna	6 530	5 628	657	148	0	47	249	113	16 309	15 879
Prokuratura Generalna	7 064	12 665	29 576	1 827	2 544 115	0	14 257	101 707	2 716 406	3 070 988
Prokuratura Generalna	1 933	10 271	6 044	65	0	47	320	218	19 289	15 399
Prokuratura Generalna	106 806	517 962	59 905	39 114	66 511	903	34 420	301 051	1 137 528	1 032 508
Urzędy i instytucje centralne ogółem	48 179 959	190 852 985	16 276 638	38 513 175	122 832 232	24 239 254	16 853 751	20 021 353	489 307 869	499 843 780

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Urzędy i instytucje centralne ogółem 2014	44 548 574	189 938 856	16 854 850	481 184 719	138 854 929	23 139 036	15 466 953	23 246 088	499 843 780
Urzędy i instytucje centralne ogółem 2013	41 921 864	175 567 139	18 416 475	49 392 647	113 926 901	21 316 422	13 505 298	24 325 915	459 248 087

**Zgodnie z porozumieniem z dnia 23.12.2015 r. zawartym pomiędzy Ministrem Rozwoju, a Ministrem Energii, dane bilansowe za 2015 r. dotyczące działów administracji rządowej „energia” oraz „gospodarka złożami kopalin” należących do zadań Ministra Energii, zostały ujęte w bilansie jednostki budżetowej Ministerstwa Rozwoju.*

***Zgodnie z porozumieniem z dnia 20.11.2015 r. zawartym pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, dane bilansowe za 2015 r. dotyczące działów administracji rządowej „rybołówstwo” należących do zadań Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, zostały ujęte w bilansie jednostki budżetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.*

****W tym w ramach aktywów ogółem ujęte są wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 31.12.2015 r. w wysokości 5 288 tys. zł. Źródło: Bilanse łączne urzędów i instytucji. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7.*

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	minowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31.12.2015	Aktywa ogółem 31.12.2014
	wartość w tys. zł										
olnośląski Urząd Wojewódzki	355 698	59 245	76 488	92 151	23 670	103 457	1 063	110 997	1 542	469 469	433 971
ujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	155 993	15 996	58 994	48 077	29 812	350	7 641	48 117	1 936	213 745	161 528
ubelski Urząd Wojewódzki	690 831	35 333	566 747	78 141	8 032	1 723	2 238	38 226	4 897	736 438	733 869
ubuski Urząd Wojewódzki	165 676	17 829	57 259	42 127	16 811	30 644	554	33 920	1 124	201 275	169 097
ódzki Urząd Wojewódzki	170 082	20 481	67 153	70 524	4 361	5 238	12 771	136 401	2 834	322 167	292 793
łałopolski Urząd Wojewódzki	348 063	109 204	124 247	89 721	15 241	5 129	2 509	50 196	8 829	409 685	371 604
ławowiecki Urząd Wojewódzki	440 322	138 063	162 143	111 408	25 288	1 392	26 676	151 422	6 137	624 594	578 268
łpolski Urząd Wojewódzki	106 132	16 378	43 336	44 704	45	5	987	17 456	970	125 931	119 936
odkarpacki Urząd Wojewódzki	509 214	23 732	381 612	97 250	3 968	1 362	5 581	28 030	1 752	544 768	532 247
odlaski Urząd Wojewódzki	466 556	59 879	279 733	103 543	2 844	2 131	2 800	18 575	3 143	491 210	468 220
omorski Urząd Wojewódzki	192 083	42 459	83 163	63 713	483	1 623	2 184	161 595	1 061	356 999	336 710
ląski Urząd Wojewódzki	200 564	24 385	92 889	80 967	798	615	9 430	1 449 500	5 710	1 665 407	1 272 834
więtokrzyski Urząd Wojewódzki	119 155	13 706	64 003	38 177	1 958	689	4 348	44 032	7 587	175 129	144 841
varmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	346 700	32 381	242 594	58 559	12 414	196	9 560	18 549	976	377 016	358 743
wielkopolski Urząd Wojewódzki	373 220	86 507	184 235	92 409	2 582	5 261	8 455	71 934	11 218	464 834	390 761
achodniopomorski Urząd Wojewódzki	194 651	52 583	67 541	71 036	2 252	893	3 073	58 912	2 158	258 965	239 988
Urzędy i instytucje wojewódzkie	4 834 940	748 162	2 552 135	1 182 508	150 560	160 707	99 869	2 437 863	61 875	7 437 627	6 605 410

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Należności długoterminowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2013	4 431 145	723 926	2 195 430	813 236	317 746	356 690	105 355	2 203 361	57 921	6 799 955

Źródło: Bilanse łączne urzędów wojewódzkich. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

Dysponenci zasobów	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015
	w tys. zł		
Jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	437 190 500	534 740 589	440 523 338
Jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	6 029 363	5 754 474	6 574 642
Ogółem	443 219 863	540 495 064	447 097 979

Źródło: Obliczenia MSP na podstawie bilansów dysponentów części budżetowych.

7.2. Agencje wykonawcze

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju - agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa⁶⁷;

Narodowe Centrum Nauki - agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m.in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze⁶⁸;

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych⁶⁹ który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczałnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin;

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m.in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią⁷⁰;

Agencja Rynku Rolnego, która wykonuje zadania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej⁷¹ – tzn. realizuje zadania stabilizacji rynków produktów rolnych i żywnościowych oraz administruje obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej korzystając z dotacji budżetowych;

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości⁷² realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju małych i

⁶⁷ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 900).

⁶⁸ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2016 r., poz. 1071).

⁶⁹ Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. poz. 1591, z późn. zm.).

⁷⁰ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1512).

⁷¹ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 401).

⁷² Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2016 r. poz. 359).

średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu.

Agencja Rezerw Materiałowych, Agencja Nieruchomości Rolnych, Agencja Mienia Wojskowego, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa:

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

Nazwa	2014 w tys. zł	2015 w tys. zł
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	114	146
Narodowe Centrum Nauki	14	75
Agencja Rezerw Materiałowych*	43 014	
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	67 051	69 668
Agencja Nieruchomości Rolnych*	-13 832	-9 317
Agencja Mienia Wojskowego (za 2014 r. dane porównawcze)**	5 155 076	1 075 707
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	24 832	24 909
Agencja Rynku Rolnego	136 705	133 036
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	9 515	-32 221

*Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.

7.3. Instytucje gospodarki budżetowej

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucje gospodarki budżetowej przejęły przysługujące gospodarstwu pomocniczemu przed jego przekształceniem należności, uprawnienia, obowiązki, środki pieniężne oraz rzeczowe składniki majątkowe inne niż nieruchomości, a także zezwolenia lub koncesje, które zostały przyznane na rzecz gospodarstwa pomocniczego, chyba że odrębne przepisy lub decyzja o udzieleniu zezwolenia lub koncesji stanowią inaczej. Nieruchomości przeznaczone na wyposażenie instytucji organ założycielski może wskazać w statucie.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków.

Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

Nazwa	Organ założycielski	Fundusz instytucji w tys. zł	
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	2 442	2 809
Centrum Usług Wspólnych	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	299 564*	277 149
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	485 456	477 611
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	1 843	2 263
Zachodnia Instytucja Gospodarki Budżetowej Piast	Minister Sprawiedliwości	18 825	18 839
Bałtycka Instytucja Gospodarki Budżetowej Baltica	Minister Sprawiedliwości	30 659	32 377
Podkarpacka Instytucja Gospodarki Budżetowej Carpatia	Minister Sprawiedliwości	19 946	19 474
Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	4 726	5 758
Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej Pomerania	Minister Sprawiedliwości	33 625	37 619
	Minister Sprawiedliwości	4 322	5 517
Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	Główny Geodeta Kraju	19 360	19 471
Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Cyfryzacji	37 874	40 618
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych		
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	654	759
Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	107	108

*korekta za 2014 r. wynikająca z rozwiązania odpisów aktualizujących od nieruchomości zawiązanych w 2012 roku i latach następnych przyjęta w Sprawozdaniu finansowym Centrum Usług Wspólnych za 2015 r.

7.4. Państwowe fundusze celowe

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁷³ jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiagających 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Wartość netto zasobów (fundusz własny) PFRON na koniec roku 2015 wynosiła **476 186 tys. zł** (na koniec 2014 – 376 115 tys. zł).

⁷³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 r. poz. 721, z późn. zm.).

7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁷⁴.

Akademia działa poprzez: organy oraz korporację uczonych; utworzone przez Akademię, instytuty naukowe – posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne.

Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej.

Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo – rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki. Na dzień 31 grudnia 2015 r. wartość netto majątku PAN wynosiła 1 038 052 tys. zł.

7.6. Państwowe instytucje kultury

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁷⁵.

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

Wyszczególnienie		Liczba instytucji	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze instytucji
				w tys. zł	
Organizator instytucji kultury	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	49	1 438 110	1 526 507	1 444 423
	Minister Obrony Narodowej	5	180 585	181 482	180 585
	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1 013	1 069	1 013
	Minister Zdrowia	1	9 441	14 602	9 441
Instytucje kultury ogółem 2015		56	1 649 095	1 725 076	1 646 156
Instytucje kultury ogółem 2014		55	2 107 074	2 120 507	2 222 050
Instytucje kultury ogółem 2013		55	2 154 312	2 235 366	2 191 001

Źródło: Ministerstwo Skarbu Państwa na podstawie bilansów podmiotów.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia⁷⁶. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

⁷⁴ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2016 r. poz. 572, z późn. zm.).

⁷⁵ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn. zm.).

⁷⁶ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. poz. 970).

Ostatnia państwowa instytucja filmowa z dniem 1 stycznia 2013 r. została przekształcona w instytucję kultury.

7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁷⁷.

Od 1 lipca 2011 r. Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej tylko w formie spółki kapitałowej, jednostki budżetowej lub jednostki wojskowej⁷⁸. Istniejące SPZOZ mogą być przekształcane w spółki kapitałowe lub jednostki budżetowe.

Skarb Państwa przekazał SPZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

Organ, który utworzył SPZOZ	Liczba zakładów	Wartość wkładu Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze założycielskie
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	277 239	520 571	472 389
Ubezpieczenia Społecznego	7 zakładów rehabilitacji rolników	37 014	45 909	38 530
Minister Obrony Narodowej	48 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, ...)	359 170	465 159	568 418
Minister Zdrowia	21 centrów krwiodawstwa	164 188	550 614	176 688
	4 inne spzoz	80 366	148 568	164 182
	Razem	244 554	699 182	340 870
Ogółem 31 XII 2015	109	917 977	1 730 821	1 420 207
Ogółem 31 XII 2014	110	928 751	1 679 180	1 418 353
Ogółem 31 XII 2013	110	1 015 418	1 719 995	1 443 672

Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: Bilanse jednostek.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej pokrywa z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów koszty działalności i reguluje zobowiązania. Chociaż gospodaruje on samodzielnie przekazanimi mu w nieodpłatne użytkowanie nieruchomościami i majątkiem Skarbu Państwa oraz majątkiem własnym (otrzymanym lub zakupionym), to zbycie aktywów trwałych, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie pod warunkiem uzyskania zgody podmiotu tworzącego.

Ujemny wynik finansowy SPZOZ pokrywa we własnym zakresie. Podmiot tworzący może pokryć ujemny wynik finansowy tego zakładu, a w przypadku niepokrycia straty musi przeprowadzić zmianę formy organizacyjno-prawnej albo zlikwidować SPZOZ. Po jego likwidacji mienie, zobowiązania i należności przechodzą na Skarb Państwa. Likwidacja samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej następuje w drodze rozporządzenia, zarządzenia albo uchwały właściwego organu podmiotu tworzącego.

⁷⁷ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2014 r. poz. 332, z późn. zm.).

⁷⁸ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

7.8. Uczelnie publiczne

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej⁷⁹. Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą⁸⁰, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej - w odniesieniu do uczelni wojskowych; minister właściwy do spraw wewnętrznych - w odniesieniu do uczelni służb państwowych; minister właściwy do spraw kultury - w odniesieniu do uczelni artystycznych; minister właściwy do spraw zdrowia - w odniesieniu do uczelni medycznych; minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze zasadnicze
Prezes Rady Ministrów	1	30 455	30 455	30 997
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1 127 536	1 142 303	1 128 970
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	95	25 065 479	25 565 341	25 080 941
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	2	138 419	147 707	138 419
Administracji	2	130 948	131 089	131 141
Minister Sprawiedliwości	1	61 990	63 132	61 990
Minister Zdrowia	12	6 923 182	7 008 540	6 926 531
Ogółem 31 XII 2014	137	33 459 922	33 938 858	33 561 574
Ogółem 31 XII 2013	137	31 790 380	32 171 241	32 030 548

Obliczenia Ministerstwa Skarbu Państwa na podstawie bilansów jednostek.

Rozporządzenie przez uczelnię publiczną składnikami aktywów trwałych wymaga zgody ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w przypadkach, gdy rynkowa wartość przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 250 000 euro.

⁷⁹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

⁸⁰ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

7.9. Parki narodowe

Od 1 stycznia 2012 r. Państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie⁸¹. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

L.p.	Nazwa parku narodowego	Fundusz własny 31 XII 2014	Fundusz własny 31 XII 2015
		w tys. zł	
1.	Babiogórski	34 122	34 430
2.	Białowiecki	19 222	18 690
3.	Biebrzański	9 427	12 680
4.		1 100 107	1 111 083
5.	Bory Tucholskie	2 667	2 934
6.	Drawieński	5 990	6 230
7.	Gorczański	14 157	15 202
8.		14 357	15 475
9.	Kampinoski	4 604 303	4 618 696
10.	Karkonoski	5 282	7 750
11.	Magurski	9 370	9 922
12.		3 732	5 972
13.	Ojcowski	14 064	13 422
14.	Pieniński	78 674	79 240
15.	Poleski	90 840	91 360
17.	Słowiński	13 432	17 538
18.	Świętokrzyski	366 062	365 870
20.	Ujście Warty	8 290	9 531
21.	Wielkopolski	11 917	12 404
22.	Wigierski	24 397	24 232
	Ogółem	9 295 507	9 339 150

7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁸² tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw,

⁸¹ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1337). Z dniem wejścia w życie ustawy mienie ruchome Skarbu Państwa zarządzane przez parki narodowe będące państwowymi jednostkami budżetowymi stało się mieniem parków narodowych będących państwowymi osobami prawnymi. Parki narodowe nabyły z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości oddanych dotychczas w trwały zarząd oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

⁸² Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej – stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz – zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁸³ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁸⁴.

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie⁸⁵.

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej⁸⁶. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagranych na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego** - Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT”) i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT”).

Do zakresu działania **UDT** należy m.in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym, a także przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą **UDT** podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m.in.:

- urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,

- urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, bezciśnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,

- urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i **TDT** prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami **UDT** i **TDT** są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. **UDT** i **TDT** 30% zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu⁸⁷.

W zakresie określonym ustawą **TDT** podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

⁸³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.).

⁸⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r., poz. 672, z późn. zm.).

⁸⁵ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 156, z późn. zm.).

⁸⁶ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2016 r. poz. 438).

⁸⁷ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1125, z późn. zm.).

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁸⁸ należy w szczególności:

- akredytowanie jednostek certyfikujących, jednostek kontrolujących oraz laboratoriów;
- sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oraz akredytowanymi laboratoriami w zakresie przestrzegania przez nie warunków akredytacji;
- prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oraz akredytowanych laboratoriów;
- organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji.

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁸⁹ (dalej „PAŻP”) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁹⁰ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych – ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne⁹¹.

Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego, powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechne towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze oraz krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie⁹².

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

- Narodowy Instytut Fryderyka Chopina⁹³,
 - Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie⁹⁴.
- Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

⁸⁸ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz.U. z 2016 r. poz. 655, z późn. zm.).

⁸⁹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 1641).

⁹⁰ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, z późn. zm.).

⁹¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.).

⁹² Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 892).

⁹³ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. poz. 168).

⁹⁴ Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. poz. 674).

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

L.p.	Nazwa		
		31 XII 2014	31 XII 2015
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	16 946	22 263
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	10 652 211	11 232 828
	95		
4.	Centrum Badania Opinii Społecznej ⁹⁶	1 573	1 637
5.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	15 826	16 456
6.	Polska Organizacja Turystyczna	4 849	2 735
8.	Urząd Dozoru Technicznego	386 480	454 918
9.	Transportowy Dozór Techniczny	162 295	171 918
10.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	682 744	701 200*
	97		
12.	Zakład Narodowy im. Ossolińskich ⁹⁸	33 191	35 295
13.	Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia ⁹⁹	153	153
14.	Centrum Doradztwa Rolniczego	13 260	13 431
	100		
16.	Rzecznik Finansowy	318	318
17.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1 461 361	1 578 074
18.	Narodowy Fundusz Zdrowia	3 335 670	3 141 925

* Dane nieostateczne.

Źródło: Informacje organów nadzorujących, na podstawie bilansów lub bilanse instytucji.

7.11. Fundusze ubezpieczeń społecznych

Organizację, zasady działania i finansowania **funduszy ubezpieczeń społecznych**¹⁰¹. określa ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁰². Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

⁹⁵ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. poz.1029), który ma status państwowej osoby prawnej.

⁹⁶ Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji - Centrum Badania Opinii Społecznej Dz. U. poz.163, z późn.zm.).

⁹⁷ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 642, z późn. zm.).

⁹⁸ Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o fundacji - Zakład Narodowy imienia Ossolińskich (Dz. U. Nr 23 poz. 121, z późn.zm.).

⁹⁹ Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko – Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz. U. z 2016 r. poz. 494).

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1386).

¹⁰¹ Fundusz Ubezpieczeń Społecznych - realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami - świadczenia z ubezpieczenia. Uzupelnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa;

Fundusz Rezerwy Demograficznej - gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy;

Fundusz Emerytur Pomostowych - finansuje emerytury pomostowe.

¹⁰² Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, z późn. zm.)

Ubezpieczenie społeczne rolników¹⁰³ realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy¹⁰⁴ zarządzanych przez Prezesa KRUS.

Wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
1.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	-40 321 678	-45 924 320
2.	Fundusz Rezerwy Demograficznej	17 827 000	19 464 297
3.		223 973	58 172
4.	Fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	475 542	987 935

¹⁰³ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277).

¹⁰⁴ Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. Podmioty wykonujące prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa

W świetle ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa¹⁰⁵, organem uprawnionym do wykonywania praw z akcji i udziałów jest minister właściwy do spraw Skarbu Państwa¹⁰⁶.

Posiadanie akcji i wykonywanie praw Skarbu Państwa przez innych ministrów wynika z przepisów szczególnych dotyczących określonych sektorów lub zakresów działalności (m.in. górnictwo węgla kamiennego, przemysłowy potencjał obronny¹⁰⁷, transport kolejowy, świadczenie usług pocztowych, ubezpieczenia eksportowe, specjalne strefy ekonomiczne, zarządzanie obiektami budowlanymi powstałymi w wyniku realizacji przedsięwzięć Euro 2012).

Reprezentowanie Skarbu Państwa w spółkach należy też do zakresu kompetencji agencji gospodarujących mieniem Skarbu Państwa i Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe. W dwóch spółkach żeglugowych, w których prawa wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej reprezentacja jest ustalona w umowie międzynarodowej.

Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa

Reprezentacja Skarbu Państwa	Spółki prowadzące działalność		Spółki w likwidacji	Spółki nie prowadzące działalności	Spółki w upadłości	Ogółem
	bowe	udziałem SP				
Minister Skarbu Państwa	87	186	73	76	68	490
Minister Rozwoju		12				12
Minister Infrastruktury i Budownictwa	2	1				3
Minister Finansów		1				1
Minister Energii	6	2				8
Minister Gospodarki Śródlądowej	3	5				8
Minister Sportu i Turystyki	2					2
Minister Obrony Narodowej	2	11			1	14
	42					42
PGL Lasy Państwowe		10	6	4	1	21
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	2					2
Prezes AMW	5	1	2	1		9
Ogółem 31 XII 2015	151	229	81	81	70	612*
Ogółem 31 XII 2014	158	276	107	61	76	678

* W dwóch spółkach Skarbu Państwa jest reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: Dane organów nadzoru.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym Sprawozdaniu pochodzą z ewidencji Ministerstwa Skarbu Państwa oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł MSP otrzymuje zestawienia podstawowych danych o

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.)

¹⁰⁶ Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.), jednostki sektora finansów publicznych nie mogą posiadać, obejmować lub nabywać udziałów lub akcji w spółkach (ani nabywać obligacji emitowanych przez podmioty inne niż Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także udziałów w spółdzielniach) chyba, że odrębna ustawa stanowi inaczej.

¹⁰⁷ Dla potrzeb niniejszego Sprawozdania przyjęto, że nadzór nad spółkami Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. oraz Polski Holding Obronny Sp. z o.o. na dzień 31.12.2015 r. wykonywał minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Dane dotyczące spółek, w których prawa z akcji lub udziałów wykonuje Minister Skarbu Państwa, aktualizowane są w ewidencji MSP na bieżąco, na podstawie informacji wynikających z wykonywania zadań związanych z nadzorem właścicielskim i prywatyzacją. Dane ewidencji są wykorzystywane również w innych stałych, cyklicznych i doraźnych opracowaniach Ministerstwa, m.in. w celu zobrazowania dynamiki zmiany stanu mienia Skarbu Państwa. W tym dokumencie akcent położono na analizę różnic stanów na koniec poszczególnych lat i przedstawiono tylko najważniejsze zdarzenia jednostkowe będące przyczyną tych zmian.

Nawiązując do wcześniejszych edycji *Sprawozdania* spółki, w których prawa z akcji lub udziałów wykonuje Minister Skarbu Państwa, podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe; spółki z częściowym udziałem – niepubliczne, i spółki publiczne, których akcje znajdują się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Typ spółki	Liczba spółek			Wartość nominalna akcji lub udziałów w tys. zł	
	2013	2014	2015	31 XII 2014	31 XII 2015
I. Jednoosobowe Spółki Skarbu Państwa	170	155	140	9 232 574	8 874 461
-prowadzące działalność w tym w upadłości układowej	107 1	98 -	87 -	8 843 321 -	8 490 876 -
lub nie prowadzące działalności	63	57	53	389 253	383 585
II. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	460	407	350	30 047 196	29 538 901
- niepubliczne – prowadzące działalność majątku lub nie prowadzące działalności	262 179	218 172	170 164	7 526 334 616 890	6 605 046 1 305 635
- publiczne	19	17	16	21 903 973	21 628 220
OGÓŁEM (I+II)	630	562	490	39 279 770	38 413 362

Źródło: Dane własne Ministerstwa Skarbu Państwa.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonuje MSP

Spółki prowadzące działalność statutową

W ciągu 2015 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa pozostających w nadzorze właścicielskim MSP zmalała. Dotyczy to zwłaszcza podmiotów prowadzących działalność statutową (dalej określanych także jako „czynne” lub „aktywne”), których na koniec roku było 87.

Główne czynniki zmniejszające liczbę jednoosobowych spółek Skarbu Państwa to postawienie w stan likwidacji oraz zmiana podmiotu wykonującego zadania z zakresu nadzoru właścicielskiego. Od kilku już lat stale zmniejsza się liczba podmiotów przekształcanych w spółki Skarbu Państwa. W 2015 r. skomercjalizowano jedno przedsiębiorstwo państwowe.

Tab. 8.3. Powody zmiany liczby jednoosobowych spółek czynnych w nadzorze MSP w 2015 r.

Stan na 31 grudnia 2014	98
Wniesienie do innego podmiotu	-1
Ogłoszenie upadłości	-2
Postawienie w stan likwidacji	-5
	-4
Przekształcenie w instytucję kultury	-1
Komercjalizacja	1
Inne (obniżenie kapitału zakładowego)	1

Źródło: Dane własne MSP.

8.2.2. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w nadzorze MSP

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (dalej „JSSP”) na koniec 2015 r. wynosiła 9.836 mld zł,¹⁰⁸ wobec 12.866 mld zł na koniec roku 2014 r.

Za wartość majątku JSSP, w którym suma kapitałów własnych jest wielkością ujemną przyjęto 0.

Tab. 8.4. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nadzoruje Minister Skarbu Państwa

Status spółek						
	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł
Prowadzące działalność	98	8 843	12 859	87	8 491	9 734
W upadłości	27	291	0	26	264	0
prowadzące działalności	30	98	7	27	119	102
Ogółem	155	9 232	12 866	140	8 874	9 836

Źródło: Ewidencja MSP.

Największe jednoosobowe spółki Skarbu Państwa nadzorowane przez Ministra Skarbu Państwa realizują zadania restrukturyzacyjne np. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. lub inne zadania ustawowe jak TVP S.A. i spółki radiowe, Totalizator Sportowy Sp. z o.o. Spośród dużych jednoosobowych spółek infrastrukturalnych w nadzorze MSP pozostał tylko PERN S.A. W 58 spółkach prowadzących działalność statutową utworzono rezerwę akcji, które po rozpoczęciu prywatyzacji zostaną nieodpłatnie udostępnione uprawnionym pracownikom.

Tab. 8.5. Przekształcenia kształtujące łączny majątek wybranych JSSP nadzorowanych przez MSP

Rok	Podmioty przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	Majątek netto spółki w mln zł	Spółki, w których zakończono prywatyzację albo akcje zostały zbyte w trybie komunalizacji, wniesienia akcji do innego podmiotu, lub zmienił się organ nadzoru	netto spółki w mln zł
2013	Kopalnia Soli Bochnia	1	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ SYSTEM S.A. (zmiana nadzoru)	5 317
			Polski Holding Nieruchomości S.A.	1 710
			Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki Siarkopod S.A.	300
2014	SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	20	ki Morskiej S.A. w Gdyni	51
			Zakłady Górniczo-Metalowe „Zębica” w Zębicy S.A.	44
			Uzdrowisko Horyniec Sp. z o.o. (komunalizacja)	9,5
2015	Państwowy Instytut Wydawniczy Sp. z o.o.	3	PSK Rzeszów Sp. z o.o. (wniesienie do innego podmiotu)	0
			Studio Filmów Rysunkowych Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	1
			Polska Żegluga Bałtycka S.A.(zmiana nadzoru)	64
			Polski Rejestr Statków S.A. (zmiana nadzoru)	14
			Centrum Techniki Okrętowej S.A. (zmiana nadzoru)	34
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o. (zmiana nadzoru)	1 549			

Majątek netto podmiotu przekształconego w spółkę wg stanu na koniec roku przekształcenia. Majątek netto spółki przekształconej na koniec roku poprzedzającego. Źródło: Dane własne MSP.

¹⁰⁸Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

8.2.3. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa w nadzorze MSP

Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa 31 grudnia 2015 r. posiadał – obok innych akcjonariuszy lub udziałowców - pakiety akcji lub udziałów w 350 spółkach, z których 186 prowadziło wówczas działalność gospodarczą.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynika w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostają akcje (udziały):

- celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów;
- przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

Jeżeli pominąć spółki o istotnym znaczeniu dla porządku lub bezpieczeństwa publicznego, w których zapisy statutowe gwarantują Skarbowi Państwa szczególny wpływ na strategię, zarządzanie i działalność, w spółkach z niewielkim (do 10%) udziałem Skarbu Państwa, nadzór właścicielski może mieć tylko charakter pasywny. Utrzymywanie takich udziałów powoduje zbędne koszty i rozproszenie czynności nadzorczych. Ministerstwo Skarbu Państwa aktywnie zmierza do pełnej prywatyzacji tzw. „resztówek”, o ile nie ma ważnych powodów utrzymywania zaangażowania państwa w niektórych spośród nich (np. mających strategiczny charakter).

W roku 2015 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa pozostających w nadzorze MSP po raz kolejny wyraźnie zmalała. Głównym czynnikiem zmniejszającym liczbę takich spółek było zakończenie prywatyzacji 32 spółek - w drodze sprzedaży akcji lub udziałów inwestorom¹⁰⁹ i poprzez rozdysponowanie wszystkich akcji posiadanych przez Skarb Państwa między uprawnionych pracowników i rolników.

Po zakończeniu likwidacji lub upadłości z rejestru przedsiębiorców wykreślono 24 spółek.

Jednocześnie wskutek obniżenia kapitału zakładowego, w grupie spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa przybył 1 podmiot.

Tab. 8.6. Spółki z udziałem Skarbu Państwa według wielkości udziału Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	do 5%	ponad 5% do 25%	ponad 25% do 50%	ponad 50%	Ogółem
I. Spółki prowadzące działalność – niepubliczne	81	39	27	23	170
	2	1	7	6	16
III. Nieprowadzące działalności statutowej	37	63	47	17	164
Spółki w likwidacji	14	19	12	4	49
Spółki nie prowadzące działalności	11	30	24	8	73
Spółki w upadłości	12	14	11	5	42
Razem 31 XII 2015	120	103	81	46	350

8.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Organ reprezentujący Skarb Państwa						
wielkość udziałów Skarbu Państwa						
	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł

¹⁰⁹ Warunki zbywania pakietów często są przesądzone w statutach lub umowach spółek. Zbywanie akcji lub udziałów może być dopuszczalne tylko na rzecz akcjonariuszy oraz wspólników, po z góry określonej cenie - może nie być możliwości ich zbycia na rzecz innych podmiotów i po aktualnej wartości rynkowej. Statuty lub umowy mogą również zakazywać zbywania pakietu przed określonym terminem lub spełnieniem określonych warunków. Procesy kończące prywatyzację mogą się przedłużać z powodu trwających postępowań sądowych bądź układowych oraz zobowiązań inwestorów wynikających z umów z inwestorami.

do 5%	2	2	-	-	2	17
5,01 do 25%	1	103	-	-	1	65
25,01 do 50%	7	37 500	-	-	-	-
więcej niż 50%	6	43 741	1	686	-	-
Ogółem 31 XII 2014	17	97 576	1*	1 079	3	89,52
Ogółem 31 XII 2010	17	112 896	-	-	4	103

* w 2014 r. nadzór nad spółką sprawował Minister Gospodarki.

Źródło: Dane własne Ministerstwa Skarbu Państwa.

8.4. Akcje i udziały, z których prawa wykonują inne organy lub jednostki państwowe

Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonują pozostałe organy lub jednostki państwowe

Posiadacz	Wartość w tys. zł		Opis
	wg bilansu organu nadzorującego	nominalna	
Minister Finansów	70 102	70 083	63,31% akcji KUKI S.A.; 1 akcja BondSpot S.A.
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	-	15 500	Centrum Techniki Okrętowej S.A.
		40 497	Polska Żegluga Bałtycka S.A.
		8 000	Polski Rejestr Statków S.A.
		81 510	2 spółki żeglugowe
		127 305	3 spółki zarządzające portami morskimi
Minister Sportu i Turystyki	4 220	14 000	2 spółki celowe utworzone w związku z organizacją finałowego turnieju Mistrzostw
Minister Infrastruktury i Budownictwa	-	10 150 716	PKP S.A.
		9 533 240	PKP PLK S.A. - Minister posiada 57,14% akcji spółki) ¹¹⁰
		774 140	Poczta Polska S.A.
Minister Rozwoju	19 956 416	523 586	12 spółek zarządzających specjalnymi strefami ekonomicznymi ¹¹¹
Minister Energii	-	321 968	notowana na GPW Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.; udział Skarbu Państwa - 54,84%)
		559 098	2 spółki handlu węglem
		2 677 125	spółki Skarbu Państwa ¹¹²

¹¹⁰ W 2015 r. Walne Zgromadzenie PKP PLK S.A. podjęło uchwałę w/s podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o równowartość wydatków budżetu państwa przekazanych w 2013 i 2014 roku na finansowanie linii kolejowych o państwowym znaczeniu. Od 04.06.2014 r. przepis nakładający ten obowiązek został uchylony. Pełnomocnictwem z 21 grudnia 2015 r. Minister Skarbu Państwa upoważnił Ministra Infrastruktury i Budownictwa do wykonywania uprawnień Skarbu Państwa na Walnych Zgromadzeniach PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z 299.120 akcji stanowiących na koniec 2015 r. 1,79% kapitału zakładowego.

¹¹¹ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 282, z późn. zm.).

¹¹² Na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa kamiennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 704, z późn. zm.) w odniesieniu do przedsiębiorstw górniczych, z wyjątkiem Lubelskiego Węgla "Bogdanka" S.A., a także w odniesieniu do "Węglokoks" S.A. i CZW "Węglózbyt" S.A. kompetencje Ministra Skarbu Państwa wykonuje minister właściwy do spraw energii.

		1 492 049	Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.
		274	Operator Rozliczeń Energii Odnawialnej S.A.
Pełnomocnik Rządu ds. Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	-	9 605 473	Polskie Sieci Elektryczne S.A. ¹¹³ .
		3 771 991	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.
Minister Obrony Narodowej	-	8 482	2 jednoosobowe spółki Skarbu Państwa oraz 12 z udziałem częściowym (w tym: 1 w upadłości likwidacyjnej)
ANR	-	642 673	42 jednoosobowe spółki Skarbu Państwa
AMW	1 185 839	1 254 292	o.o.
		153 065	4 spółki z udziałem częściowym (w tym: 2 w likwidacji, a 1 nie prowadzi działalności)
PGL Lasy	23 270	20 844	udziały w 21 spółkach (w tym: 7 spółek
Ogółem	-	41 845 911	

Źródło: Bilanse spółek dane organów nadzoru.

8.5. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmiennie wyceniono:

- akcje będące w obrocie na rynku regulowanym - według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2015;
- akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie składają bilansu w MSP – ich wartość pominięto;
- akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione - przypisano im wartość zero;
- akcje lub udziały pozostałe po rozwiązaniu rezerwy dla pracowników i rolników zbyte przed zatwierdzeniem bilansu - według uzyskanego przychodu.

Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek	Wartość majątku netto spółek w mln zł
Minister Skarbu Państwa	140	9 836
Minister Infrastruktury i Budownictwa	2	13 470
ANR	42	1 737
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	3	112
Energetycznej	2	19 322
Minister Obrony Narodowej	2	12
AMW*	5	1 198
Razem	204	48 964

*dane wprowadzone na podstawie sprawozdań finansowych nie zatwierdzonych przez organ nadzoru, z uwagi na trwające przerwy w Walnych Zgromadzeniach dwóch spółek.

Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

¹¹³ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, z późn. zm.).

		Skarbu Państwa w mln zł
Minister Skarbu Państwa	346	6 338
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1	6 507
Minister Energii	1	2
Minister Finansów	1	129
Minister Obrony Narodowej	12	9
PGL Lasy Państwowe	18	4
AMW	4	145

Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015
	wartość w mln zł		
I. Akcje i udziały jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	47 121	49 967	48 964
III. Akcje i udziały w pozostałych spółkach	14 112	22 058	17 058
Ogółem (I+II+III)	162 466	170 770	148 136

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami.

Ich mienie jest w całości mieniem państwowym¹¹⁴. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia - na warunkach określonych w ustawach - mienia jednostki.

Swoboda państwowych osób prawnych w zakresie gospodarowania majątkiem państwowym jest ograniczona. Szczególną formą kontroli i nadzoru Skarbu Państwa nad celowością działania i gospodarnością państwowych osób prawnych jest konieczność uzyskiwania przez nie zgody Ministra Skarbu Państwa na rozporządzenie składnikami aktywów trwałych, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość kwoty 50.000 EURO¹¹⁵.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z par. 27 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa¹¹⁶, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹¹⁷, ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. Przedsiębiorstwa państwowe

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

Rok	Ogółem	Prowadzące działalność	W likwidacji	W upadłości
2015	41	19	9	13
2014	52	20	17	15
2013	58	21	20	17
2012	68	23	20	25
2011	83	28	21	34
2010	122	45	30	47
2009	166	58	40	68
2008	246	103	59	84

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Stan na koniec roku. Nie uwzględnia przedsiębiorstw, których dotyczą wiążące umowy prywatyzacyjne zawarte przed 31 grudnia danego roku, nawet jeśli wykreślono je z rejestru dopiero w roku następnym. Za przedsiębiorstwa państwowe są natomiast uznawane podmioty, dla których sporządzono akt komercjalizacji i wykreślone z rejestru w grudniu, bowiem skutek wykreślenia z rejestru nastąpił 1 stycznia roku następnego (w pierwszym dniu miesiąca przypadającego po wpisaniu spółki do rejestru przedsiębiorców), jeżeli nowopowstała spółka nie została uwzględniona w częściach Sprawozdań dotyczących spółek.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2015 r. zachowały jeszcze:

- podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa jako ministra właściwego ds. transportu,); Polska Żegluga Morska (nadzorowane przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (w nadzorze założycielskim

¹¹⁴ Art. 1a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.).

¹¹⁵ Art. 5a ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa, z zastrzeżeniem regulacji szczególnych.

¹¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz. U. z 2015 r. poz. 980) wyłącza z ewidencji majątek Narodowego Banku Polskiego.

¹¹⁷ Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu funduszy.

Ministra Skarbu Państwa) oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Rozwoju)¹¹⁸.

- przywiezione zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹¹⁹.

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

Organ nadzorujący	Prowadzące działalność			W likwidacji	W upadłości	Razem
	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015	31 XII 2015		
Minister Rozwoju	1	1	1			1
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	-	-	2			2
Minister Skarbu Państwa	3	3	1	1		2
Minister Sprawiedliwości	13	13	12		1	13
Budownictwa	1	1	1			1
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	1	0		1	1	2
Wojewoda Lubelski	0	0			2	2
Wojewoda Małopolski	1	2	2	1		3
Wojewoda Mazowiecki	0	0		2	3	5
Wojewoda Opolski	0	0		1		1
Wojewoda Pomorski	0	0			2	2
Wojewoda Śląski	0	0		2	2	4
Wojewoda Świętokrzyski	0	0			1	1
Wojewoda Wielkopolski	1	0		1	1	2
Ogółem	21	20	19	9	13	41

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

W roku 2015 przekształcone zostało jedno czynne przedsiębiorstwo państwowe, które zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, nadzorowaną przez Ministra Skarbu Państwa. Ponadto w 2015 r. nie złożono do Ministra Skarbu Państwa żadnego wniosku o wyrażenie zgody na prywatyzację bezpośrednią przedsiębiorstwa państwowego, jak też nie wykreślono z rejestru przedsiębiorców żadnego podmiotu po przeprowadzeniu prywatyzacji bezpośredniej.

Tab. 9.3. Procesy likwidacji lub upadłości przedsiębiorstw państwowych

Procesy zakończone wykreśleniem w roku	Ogółem										
		przed 1996	1996-1999	2000-2001	2002-2003	2004-2005	2006-2007	2008-2009	2010-2011	2012-2015	2015
2008	80	21	15	6	20	12	6	0	-	-	-
2009	38	10	10	1	8	5	3	1	-	-	-
2010	33	9	9	3	2	5	3	2	0	-	-
2011	26	4	3	5	2	2	3	7	0	-	-
2012	13	3	2	3			1	2	1	1	1
2013	8		3	2				1	2		
2014	7	0	1	0	1	1	1	0	2	1	1
2015	10	0	0	0	0	2	0	1	3	4	4
Procesy trwające 31 XII 2015	22	2	2	6	1	1	3	2	0	5	5

¹¹⁸ Na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 766).

¹¹⁹ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2014 r. poz. 1116).

9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny¹²⁰. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

Tab. 9.4. Majątek przedsiębiorstw państwowych

Organ nadzorujący/ przedsiębiorstwo	własnych 31 XII 2014 (w tys. zł)	założycielskich 31 XII 2015 (w tys. zł)	własnych 31 XII 2015 (w tys. zł)
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1 817 403	386 188	1 956 278
Śródlądowej	---	18 894	76 022
Minister Skarbu Państwa	84 262	144	19 957
Minister Rozwoju	30 403	32 476	31 267
Minister Sprawiedliwości	122 637	24 061	129 345
Wojewoda Małopolski	2 499	790	2 017
Razem	2 057 204	462 554	2 214 590

Tylko przedsiębiorstwa „czyste” Źródło: Obliczenia MSP na podstawie danych urzędów i bilansów przedsiębiorstw.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie ewidencji majątku Skarbu Państwa w zestawieniu wykazano księgową wartość wkładu założycielskiego.

9.2. Instytuty badawcze

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną.

Instytut tworzy, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw nauki.

Przy tworzeniu instytutu Minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Z zysku tworzy się fundusz rezerwowy na pokrycie strat oraz zakładowy fundusz świadczeń społecznych. Instytut może też tworzyć inne fundusze¹²¹.

Tab. 9.5. Majątek instytutów badawczych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych	Fundusze własne	Fundusz statutowy*
			w tys. zł	
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	3	54 764	77 142	54 764
Minister Cyfryzacji	4	110 978	314 960	122 920
	48	1 284 620	1 514 692	1 305 740
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	3	3 348	3 596	3 651

¹²⁰ Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1992 r. poz. 27, z późn. zm.).

¹²¹ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 371, z późn. zm.).

Minister Sportu i Turystyki	1	5 908	6 038	5 908
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	2	5 391	5 841	5 451
	9	646 096	763 339	649 893
Minister Edukacji Narodowej	1	2 074	3 432	2 074
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	3	33 124	40 271	33 124
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	10	711 038	789 489	713 112
	7	231 946	242 149	220 231
Minister Środowiska	5	267 904	287 859	270 857
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	3	39 554	43 076	39 554
Minister Spraw Zagranicznych**	1	95	95	132
	16	266 423	313 284	842 337
Ogółem 31 XII 2015	116	3 663 263	4 405 263	4 269 748
Ogółem 31 XII 2014	117	3 839 060	4 452 718	4 378 925
Ogółem 31 XII 2013	116	4 477 662	4 443 475	4 324 222

Wartość praw majątkowych (Skarbu Państwa) oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

* Dla jednostek nie wykazujących „funduszu statutowego” uwzględniono fundusz podstawowy i – jeżeli jest wykazywany - fundusz z aktualizacji wyceny.

**Bez PISM będącego państwową osobą prawną sektora finansów publicznych.

Źródło: Bilanse jednostek lub informacje od organów nadzorujących.

9.3. Bank Gospodarstwa Krajowego

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹²². Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2015 r. BGK dysponował funduszami własnymi i zyskiem o łącznej wartości **9 353 mln zł**.

¹²² Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2014 r. poz. 510, z późn. zm.). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. Należności z tytułu zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia oceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Do powstania należności Skarbu Państwa dochodzi również w wyniku rozłożenia na raty zapłaty za przedsiębiorstwa, akcje lub udziały.

Właściwe wywiązywanie się inwestorów z zobowiązań umownych dotyczących ratalnej płatności ceny sprzedaży czy też zapłaty za korzystanie z mienia przedsiębiorstwa jest zabezpieczone odpowiednimi klauzulami gwarancyjnymi lub poręczeniami.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Stan na koniec roku			
	2014	2015	2014	2015
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	117	106	325 722	308 971
Sprzedaż przedsiębiorstw	49	47	153 051	145 332
Wniesienie do spółki	5	5	11 277	11 626
Sprzedaż majątku	4	3	880	667
Sprzedaż akcji i udziałów	106	189	663 521	918 497
Ogółem	281	350	1 154 451	1 385 093

Podano liczbę umów, z których wynikają należności.

Źródło: Dane własne MSP.

W roku 2015 liczba umów, z których wynikają należności wzrosła w stosunku do roku poprzedniego, głównie z tytułu umów sprzedaży akcji i udziałów. Wynika to z naliczonych kwot gwarancyjnych z tytułu niezłożenia przez udziałowców spółek sektora rolno-spożywczego (tzw. spółek inseminacyjnych) oświadczeń o niezbywaniu udziałów poza krąg uprawnionych oraz ich obciążeniu w wymaganym terminie. Natomiast wzrost stanu należności w 2015 roku w stosunku do roku poprzedniego wynika głównie z tytułu naliczonej kwoty za niewykonanie zobowiązania dotyczącego podwyższenia kapitału zakładowego, która dotyczy umowy sprzedaży akcji zawartej w latach wcześniejszych.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Tytuł należności (w tys. zł)			
	raty kapitałowe	oprocentowanie rat i odsetki	kary umowne, odsetki i zastępstwo procesowe	pozostałe
Państwa	84 316	118 994	47 437	58 224
Sprzedaż przedsiębiorstw	16 104	40 642	75 525	13 061
Wniesienie do spółki	0	0	11 626	0
Sprzedaż majątku	344	323	0	0
Sprzedaż akcji i udziałów	59 450	70 661	782 327	6 059
Ogółem	160 214	230 620	916 915	77 344

Źródło: Dane własne MSP

10.2. Należności pozostałe po zlikwidowanych jednostkach organizacyjnych

Na koniec roku 2015 stan należności pozostałych po zlikwidowanych jednostkach państwowych wynosił 459 973 tys. zł, z czego 348 885 tys. zł przypadało na odsetki ustawowe. Wzrost stanu należności w stosunku do roku poprzedniego, wynika z przejęcia należności pozostałych po likwidacji Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego w Warszawie w likwidacji.

10.3. Należności w ewidencji Ministra Finansów

Minister Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne – powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

Wyszczególnienie	Stan na:	
	31.12.2014r.	31.12.2015r.
	w mln zł	
Razem	111.492,3	139.573,4
1. Należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	59.518,7	81.925,9
1) Należności podatkowe, w tym:	45.001,9	64.421,4
1.1) Podatki pośrednie	36.286,7	54.753,8
1.2) Podatek dochodowy od osób prawnych	2.190,0	2.882,6
1.3) Podatek dochodowy od osób fizycznych	6.425,8	6.776,8
1.4) Podatki zniesione	86,9	8,3
2) Należności niepodatkowe, w tym:	12,6	17.504,5
2.1) Wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych oraz spółek SP	14.516,9	4,5
2.2) Cło	10,7	667,7
2.3) Pozostałe dochody	13.752,4	16.832,3
2. Należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	4.392,0	4.184,9
3. Należności z tytułu pożyczek udzielonych ze środków budżetu państwa:	40.985,0	46.215,4
1) Pożyczka dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	39.801,9	45.326,0
2) Pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	385,1	14,1
3) Pożyczki dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej i jednostek badawczo-rozwojowych	47,0	9,9
4) Pożyczki udzielane sędziom i prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	288,9	290,3
5) Pożyczka dla KUKE	62,4	153,6
4. Należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	5.810,5	6.271,2
5. Należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa, w tym:	306,9	490,6
1) z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	296,7	480,1
2) z tytułu gwarancji zagranicznych	10,2	10,5
6. Należności z tytułu udostępnienia środków z kredytów zagranicznych podmiotom krajowym	131,8	68,4
7. Inne należności	347,3	417,0

Źródło: informacja przekazana do Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w 2015 r.

10.4. Udziały w międzynarodowych instytucjach finansowych

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych

Lp.	Organizacja	Waluta	Udziały opłacone
1.	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju*	USD	97 980 350,18
2.	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju	USD	42 006 738,00
		SDR	4 207 040,00
3.	Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych	USD	826 648,00
4.	Międzynarodowa Korporacja Finansowa	USD	7 605 000,00
5.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	EUR	80 130 000,00
6.	Bank Rozwoju Rady Europy	EUR	16 224 000,00
7.	Europejski Bank Inwestycyjny	EUR	878 537 557,32

*Polska jest także członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na podstawie art. 5.1a Ustawy o Narodowym Banku Polskim wydatki związane z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w MFW pokrywa ze środków własnych NBP. Wpłaty do MFW wykazywane są w księgach i bilansie NBP.
* w tym kwota 71 636 018,56 USD została zapłacona w PLN.*

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. Zasoby majątkowe służące realizacji zadań publicznych państwa

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej.

Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2015 roku pełnią:

- 1) majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych;
- 2) zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m.in. Lasów Państwowych, agencji i funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6 i 7), a również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym;
- 3) prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i Ministra Skarbu Państwa dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki;
- 4) zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym;
- 5) określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. Zadania publiczne podmiotów gospodarczych

11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie.

Takie szczególne zadania wykonują:

- **Zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** - spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51% akcji i sumy głosów – utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową¹²³;
- **Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.** - jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która organizuje oraz inspiruje przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;

¹²³ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2010 r. poz. 179, z późn. zm.). Akcjonariuszami spółek zarządzających portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej są: Skarb Państwa jako akcjonariusz większościowy oraz odpowiednie gminy miast, na terenie których są zlokalizowane ww. porty. Ponadto, w każdej ze spółek niewielki procent akcji jest w posiadaniu innych akcjonariuszy. Przekształcenia własnościowe tych spółek były realizowane zgodnie z ustawą o portach i przystaniach morskich i polegały na udostępnianiu akcji uprawnionym pracownikom oraz sprzedaży akcji spółek świadczących usługi portowe. „Od listopada 2015 r. kwestie dotyczące gospodarowania mieniem Skarbu Państwa w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa funkcjonujących w obszarze gospodarki morskiej, w tym wykonywania praw majątkowych i osobistych przysługujących Skarbowi Państwa, komercjalizacji i prywatyzacji, jak również ochrony interesów Skarbu Państwa weszły w katalog zagadnień objętych działem administracji rządowej „gospodarka morską”. Tym samym nastąpiło przejście uprawnień Ministra Skarbu Państwa w zakresie praw z akcji podmiotów zarządzających portami morskimi przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Portami morskimi niemającymi podstawowego znaczenia dla gospodarki narodowej w liczbie 29, zarządzają spółki powołane przez właściwe gminy.

- **Telewizja Polska S.A., Polskie Radio S.A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego** – wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹²⁴;
- **Polskie Linie Kolejowe S.A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;
- **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹²⁵;
- **Polski Rejestr Statków S.A.** – działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków¹²⁶;
- **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi¹²⁷;
- **Poczta Polska S.A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m.in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹²⁸;
- **PP Porty Lotnicze**, przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹²⁹;
- **Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.** wykonująca zadania ustalone m.in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m.in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
 - doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;

¹²⁴ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2016 r. poz. 639, z późn. zm.).

¹²⁵ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 714, z późn. zm.). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”. Stan środków na tym rachunku na koniec 2015 r. wyniósł 54,9 mln zł.

¹²⁶ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2000 r. poz. 1098, z późn. zm.); Skarb Państwa może zbyć do 51% akcji PRS S.A.

¹²⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2016 r. poz. 1636, z późn. zm.).

¹²⁸ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. poz. 1109, z późn. zm.).

¹²⁹ Ustawa z dnia 23 października 1987 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. poz. 185, z późn. zm.). Trwają prace nad projektem ustawy o komercjalizacji PPL. Projektowana ustawa będzie zawierała elementy regulacji stanu prawnego gruntów na warszawskim Lotnisku Chopina, co podniesie wartość Przedsiębiorstwa.

- **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹³⁰, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹³¹. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskich Inwestycji Rozwojowych S.A.**), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKA SA);
- **Polska Agencja Prasowa S.A.** - publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹³²;
- **Totalizator Sportowy Sp. z o.o.** wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹³³;
- **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹³⁴;
- **Uzdrowisko Krynica-Żegiestów Spółka Akcyjna** z siedzibą w Krynicy-Zdroju jako zakład lecznictwa uzdrowiskowego który nie będzie podlegać prywatyzacji¹³⁵;
- spółki utworzone w celu przygotowania i wykonania przedsięwzięć Euro 2012¹³⁶.

11.2.2. Decyzje właścicielskie na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa

W 2015 roku zakończono dwuetapowy proces konsolidacji polskiego sektora obronnego w ramach spółki Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. („dalej PGZ S.A.”). W dniu 22 kwietnia 2015 r. nastąpiła rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego PGZ S.A. zrealizowanego w ramach II etapu konsolidacji przemysłu obronnego, w ramach którego Polski Holding Obronny sp. z o.o. dokonał wniesienia na podwyższenie kapitału zakładowego PGZ S.A. akcji i udziałów 8 następujących spółek branży obronnej: Mesko S.A., Przemysłowe Centrum Optyki S.A., PIT-RADWAR S.A., Zakłady Mechaniczne „Bumar-Łabędy” S.A., Stomil-Poznań S.A., Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” sp. z o.o., Cenzin sp. z o.o. i Cenrex sp. z o.o.

Ponadto, w ramach racjonalizowania struktury właścicielskiej w podmiotach sektora obronnego, w dniu 7 sierpnia 2015 r. Minister Skarbu Państwa dokonał wniesienia do spółki PGZ S.A. mniejszościowych pakietów akcji i udziałów (od 0,14 do 18,34%) jedenastu spółek, dla większości których podmiotem dominującym był bezpośrednio PGZ S.A. lub jego spółki zależne. Rejestracja związanego

¹³⁰ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2014 r. poz. 510, z późn. zm.).

¹³¹ BGK obsługuje m.in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek), zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków - agencji wykonawczych, Narodowego Funduszu Zdrowia, innych państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek) oraz państwowych funduszy celowych - w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

¹³² Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. poz. 687, z późn. zm.).

¹³³ Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 471).

¹³⁴ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 282, z późn. zm.).

¹³⁵ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 879, z późn. zm.). Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie wykazu zakładów lecznictwa uzdrowiskowego prowadzonych w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nie będą podlegać prywatyzacji (Dz. U. poz. 1332).

¹³⁶ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (Dz. U. z 2010 r. poz. 133, z późn. zm.).

z tym podwyższenia kapitału zakładowego w Krajowym Rejestrze Sadowym nastąpiła w dniu 29 października 2015 r.

W dniu 16 listopada i 3 grudnia 2015 r. Minister Skarbu Państwa udzielił na rzecz Ministra Obrony Narodowej pełnomocnictw do wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa wynikających z praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa wobec dwóch kluczowych spółek spółkach sektora obronnego, tj. (odpowiednio) PGZ S.A. i PHO sp. z o.o.

11.2.3. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej

Politykę energetyczną Polski do 2030 roku (dalej „*Polityka energetyczna do roku 2030*”) określa uchwała Rada Ministrów z 10 listopada 2009 r.¹³⁷ wskazująca m.in. kierunki oddziaływania organów właścicielskich na spółki sektora energetycznego. W 2015 roku prowadzone były prace nad przygotowaniem Polityki energetycznej Polski do 2050 roku. Aktualnie, Ministerstwo Energii jest w trakcie rewizji projektu tego dokumentu, obejmującej zarówno część strategiczną, jak i działania wykonawcze, uwzględniając nowe cele oraz okoliczności, które wymagają zaprojektowania dodatkowych rozwiązań.

Sektor elektroenergetyczny

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje utrzymanie przez Skarb Państwa większościowego pakietu akcji w PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. oraz kontrolnego, na poziomie pozwalającym zachować władztwo korporacyjne Skarbu Państwa, pakietu akcji w spółce Tauron Polska Energia S.A. Utrzymanie nadzoru właścicielskiego Skarbu Państwa ma na celu prowadzenie aktywnego nadzoru nad polityką inwestycyjną oraz efektywnością ekonomiczną tych podmiotów.

Sektor górnictwa węgla kamiennego

Przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2007 r. Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015 za kluczowy cel polityki Państwa w stosunku do sektora uznaje zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez zaspokojenie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska. Struktura wytwarzania energii elektrycznej w Polsce w zdecydowanej większości oparta jest na paliwach konwencjonalnych tj. węgiel kamienny 48,20% oraz węgiel brunatny 28,80%¹³⁸.

Strategicznym celem polityki Państwa w 2015 r. w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego było racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium RP, tak aby zasoby te służyły kolejnym pokoleniom Polaków. Aby zwiększyć efektywność ekonomiczną spółek i efektywność zarządzania w 2015 r. podejmowano działania mające na celu dokonanie przekształceń strukturalnych i kapitałowych spółek węglowych. W ramach prowadzonych prac brano pod uwagę tworzenie związków organizacyjnychkapitałowych na bazie spółek węglowych i/lub kopalń oraz spółek produkujących energię.

Z dniem 27 listopada 2015 weszła w życie ustawa z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw¹³⁹ na mocy której nadzór nad przedsiębiorstwami górnymi, z wyjątkiem Lubelskiego Węgla „Bogdanka” S. A., a także w odniesieniu do „Węglókoks” S.A., CZW „Węglózbyt” S.A., Wyższego Urzędu Górniczego i Towarzystwem Finansowym Silesia Sp. z o.o. sprawuje minister właściwy do spraw energii.

Sektor gazowniczy

OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A., z uwagi na znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju nie będzie podlegał prywatyzacji.

¹³⁷ *Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M.P. z 2010 r. poz. 11).*

¹³⁸ *Raport Polskich Sieci Energetycznych S.A. z funkcjonowania Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i Rynku Bilansującego - grudzień 2015 r.*

¹³⁹ *Ustawa z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (D. U. z 2015r. poz. 1960).*

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje wykorzystanie instrumentów polityki właścicielskiej do:

1. zachęcania Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. do inwestycji w złoża krajowe;
 2. zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa w spółce EuRoPol Gaz S.A. w ramach uprawnień właścicielskich wynikających z posiadanych akcji PGNiG S.A. oraz uprawnień osobistych przysługujących Skarbowi Państwa zgodnie ze statutem spółki PGNiG S.A.
 3. ewentualnego dokapitalizowania PGNiG S.A. poprzez wniesienie do niej akcji innych podmiotów, gdy wymagać tego będzie bezpieczeństwo energetyczne Polski.
- Nadzór nad operatorem systemu przesyłowego gazu, t.j. spółką GAZ-SYSTEM S.A., sprawuje Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej.

Sektor paliwowo - naftowy

Dokumenty Rady Ministrów określające politykę Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec sektora naftowego (*Polityka Rządu RP dla przemysłu naftowego w Polsce; Polityka energetyczna do roku 2030*) w części dotyczącej polityki właścicielskiej przewidują pozostawienie przez Skarb Państwa co najmniej dotychczasowego udziału w kapitale zakładowym PKN ORLEN S.A., utrzymanie większościowego udziału w spółce GRUPA LOTOS S.A. oraz pozostanie przez Skarb Państwa jedynym akcjonariuszem PERN „Przyjaźń” S.A.

11.2.4. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek

Polskie Koleje Państwowe S.A., restrukturyzowane są zgodnie z ustawą *o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe*¹⁴⁰.

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

- realizacja procesów restrukturyzacji,
- zagospodarowanie zbędnego majątku,
- zarządzanie płynnością finansową spółek Grupy PKP,
- koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP,
- przygotowanie projektów prywatyzacyjnych dla spółek Grupy.

Spółki utworzone przez PKP S.A. mogą podlegać prywatyzacji, z wyjątkiem spółki PKP PLK S.A., której akcje będące własnością PKP S.A. mogą być zbywane wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. W 2015 r. Walne Zgromadzenie PKP S.A. podjęło uchwały w zakresie zgody na zbycie przez Spółkę udziałów /akcji spółek: „Bombardier Transportation (Rail Engineering) Polska” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, CTL Południe Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie, „TK Telekom” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie i PKP Energetyka S.A. z siedzibą w Warszawie.

Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów Spółek zależnych, będą w pierwszej kolejności przeznaczone na spłatę zadłużenia, które spółka PKP S.A. przejęła po byłym przedsiębiorstwie państwowym PKP, a w dalszej kolejności na rozwój tych Spółek.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S.A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC”) nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogą zostać zbyte przez Ministra Skarbu Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki¹⁴¹.

11.3. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

¹⁴⁰ Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. z 2014 r. poz. 1160, z późn. zm.).

Polskie Koleje Państwowe S.A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udiały spółek utworzonych przez PKP S.A. – z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S.A., PLK S.A. lub Skarbu Państwa.

¹⁴¹ Ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz. U. poz. 473, z późn. zm.).

Na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹⁴², został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów¹⁴³. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wiarytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Nazwa podmiotu	Akcje udziały stanowiące rezerwę na poręczenia i gwarancje
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	1 240 000
Chłodnia Szczecińska Sp. z o.o.	7 440
Lubinex Sp. z o.o.	16 168
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	321 843
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze	53 070
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o.o.	100 800
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	6 171
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	627 900
Zakłady Przemysłu Wełnianego "WELUX" S.A.	110 106
Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S.A.	40 586
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	230 785

Akcje i udziały składające się na zasób zbywa minister właściwy do spraw Skarbu Państwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, a także z opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń oraz przychodów z prywatyzacji w wysokości stanowiącej 0,5% łącznej kwoty poręczeń i gwarancji udzielonych w roku poprzednim, wpływają na rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. Minister Finansów nie dysponował środkami zgromadzonymi na ww. rachunku i stan rachunku wyniósł 0 zł w związku z przekazaniem ich w pełnej wysokości, tj. **1.062.658.919 zł** na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz zarządzanie długiem Skarbu Państwa, będących skutkiem nowelizacji ustawy o poręczeniach i gwarancjach (na 31 grudnia 2014 – 1.020.277.794 zł).

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

Tytuł	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
	w mln zł			
Poręczenia i gwarancje krajowe	37.843,9	37 818,3	31 990,7	31 418,3
Gwarancje zagraniczne	59.609,5	67 028,8	78 840,8	81 783,9
Łącznie	97.453,4	104 847,1	110 831,5	113 202,2

(Łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów).

Źródło: Dane Ministerstwa Finansów.

¹⁴² Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2015 r. poz. 1052, z późn. zm.).

¹⁴³ O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Na podstawie odrębnych przepisów szczególnych Skarb Państwa jest gwarantem i poręczycielem zobowiązań PKP S.A. Na zabezpieczenie ewentualnych wierzytelności, zgodnie z art. 32 ust. 15 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”, PKP SA przewłaszczyła na rzecz Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Finansów, akcje lub udziały w spółkach zależnych¹⁴⁴.

Z tytułu przewłaszczenia Skarb Państwa nie wykonuje uprawnień właścicielskich z akcji PKP SA¹⁴⁵. Zgodnie z zawartymi umowami prawa i obowiązki zarówno majątkowe jak i korporacyjne w tych spółkach (wykonywanie prawa głosu, podział zysku) przysługują Polskim Kolejom Państwowym S.A., przy czym Minister Finansów: wyraża pisemną, uprzednią zgodę na zaciąganie przez ww. Spółki zobowiązań lub rozporządzanie prawami o wartości przekraczającej jednorazowo równowartość 100 mln zł (w przypadku PKP PLK S.A. 200 mln zł); wyraża zgodę na zmiany Statutów lub Umów Spółek, z wyłączeniem zmian wynikających z podwyższenia kapitału zakładowego; wyznacza jedną osobę do składu Rady Nadzorczej.

11.4. Zobowiązania wobec pracowników, rolników i rybaków

W razie zbycia przez Skarb Państwa akcji spółki powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego na zasadach ogólnych lub w przypadku połączenia spółki powstałej w wyniku komercjalizacji z inną spółką, podziału tej spółki, jej przekształcenia lub wniesienia akcji do innej spółki Skarbu Państwa, uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji lub udziałów spółki objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Takie samo prawo przysługuje pracownikom przedsiębiorstw zlikwidowanych w celu wniesienia do spółki. Analogiczne prawa mają rolnicy lub rybacy dostarczający przedsiębiorstwu surowiec¹⁴⁶.

Na wywiązanie się z tego zobowiązania Ministerstwo Skarbu Państwa utworzyło rezerwę akcji i udziałów (zob. w R.8.).

11.5. Zaplanowane w budżecie państwa przychody z prywatyzacji

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa¹⁴⁷.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

Tytuł	Plan [tys. zł]	Wykonanie [tys. zł]
	106 649	43 592,66
<i>Prywatyzacja pośrednia</i>	92 894	19 516,12
<i>Prywatyzacja bezpośrednia</i>	13 443	18 078,13
<i>Pozostałe przychody</i>	312	5 998,40

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.

11.6. Przeznaczenie przychodów z prywatyzacji na realizację celów ustawowych

Na podstawie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji lub innych ustaw szczególnych z części przychodów uzyskanych z prywatyzacji tworzy się państwowe fundusze celowe. Dysponentami tych Funduszy są właściwi ministrowie.

11.6.1. Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli

Państwowy fundusz celowy pn. Fundusz Reprywatyzacji został utworzony na podstawie art. 56 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 747). Na

¹⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie określenia spółek utworzonych przez Polskie Koleje Państwowe S.A., których akcje lub udziały zostaną przeznaczone na zabezpieczenie wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu poręczeń i gwarancji (Dz. U. poz. 1757).

¹⁴⁵ Art. 1b ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, z późn. zm.).

¹⁴⁶ Art. 36 ust. 1 i art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. 2016 r. poz. 981, z późn. zm.), a także inne ustawy szczególne przyznające podobne uprawnienia.

¹⁴⁷ Art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. 2016 r. poz. 981, z późn. zm.).

rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji oraz odsetki od tych środków z przeznaczeniem na cele związane z zaspokajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa. Minister Skarbu Państwa dokonuje wypłaty odszkodowań na podstawie tytułów prawnych tj.: decyzji administracyjnych, wyroków oraz ugód sądowych przekazanych do realizacji przez organy, przed którymi toczą się postępowania, bądź reprezentujące Skarb Państwa przed sądami we właściwych postępowaniach o ustalenie odszkodowania z tytułu przejęcia mienia niezgodnie z obowiązującymi na datę przejęcia przepisami prawa.

Przychody Funduszu w 2015 r. zostały zrealizowane w kwocie 118 356 tys. zł. Przychody Funduszu stanowiły wyłącznie odsetki od środków zgromadzonych na rachunku bankowym. W 2015 r. na rachunek Funduszu Reprywatyzacji nie wpłynęły żadne środki z tytułu sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji.

Wydatki Funduszu w 2015 roku zostały zrealizowane w kwocie 379 295 tys. zł. Na wydatki Funduszu Reprywatyzacji złożyły się: wydatki na cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa w kwocie 161 928 tys. zł.; dotacje przekazane z państwowych funduszy celowych na realizację zadań bieżących dla jednostek sektora finansów publicznych w kwocie 200 000 tys. zł. ; odsetki ustawowe od wyroków sądowych w kwocie 16 183 tys. zł.; koszty postępowań sądowych w kwocie 1 183 tys. zł. W 2015 r. nie zrealizowano żadnych wypłat z tytułu kar i odszkodowań na rzecz osób fizycznych tj. wypłaty równowartości mienia przejętego przez Skarb Państwa w wyniku orzeczenia przepadku lub konfiskaty, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Stan Funduszu Reprywatyzacji na 31.12.2015 r. **wynosił 4 918 mln zł.**

11.6.2. Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców

Minister Skarbu Państwa zgodnie z ustawą o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa jest dysponentem państwowego funduszu celowego pn. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców (dalej „FRP”). Środki gromadzone w Funduszu pochodzą z 15% odpisu uzyskiwanego z corocznych przychodów z prywatyzacji zgodnie z art. 56 ust.1 pkt 2 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz z odsetek od tych środków. Przychody Funduszu w **2015 r.** wyniosły **58 663 tys. zł.**

Ze środków znajdujących się na rachunku FRP Minister Skarbu Państwa ma możliwość udzielania przedsiębiorcom pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację, wsparcia finansowego niebędącego pomocą publiczną, a także realizacji innych zadań określonych w odrębnych przepisach. Ponadto zgodnie z art. 56 ust. 5 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji za środków FRP Minister Skarbu Państwa corocznie podwyższa kapitał zakładowy Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. o kwotę stanowiącą 1/3 przychodów Funduszu (należność wobec ARP z tego tytułu za rok **2015** wyniosła **7 048 tys. zł.**

Stan funduszu na koniec roku **2015** wynosił **917 489 tys. zł.**

11.6.3. Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej

Na cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej przeznaczają się 2% przychodów z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków. Środki te wspierają szczególnie ważne kierunki badań naukowych lub prac rozwojowych określone w założeniach polityki naukowo-technicznej państwa, inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych oraz promocję i upowszechnianie nauki.

Środki te tworzą Fundusz Nauki i Technologii Polskiej, a ich dysponentem jest minister właściwy do spraw nauki. W 2015 r. na konto Funduszu przekazano **0,87 mln zł.**

11.7. Inne rozdysonowanie przychodów z prywatyzacji

Przychody ze sprzedaży niektórych¹⁴⁸ należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przekazuje na finansowanie zadań ministra właściwego do spraw pracy na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. W 2015 r. nie dokonano sprzedaży takich akcji i udziałów.

Przychody ze sprzedaży akcji/udziałów spółek przemysłowego potencjału obronnego Minister Skarbu Państwa przekazuje do dyspozycji ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Ministra Obrony Narodowej, z przeznaczeniem na wsparcia restrukturyzacji spółek przemysłu obronnego. W 2015 r. nie dokonano prywatyzacji spółek przemysłu obronnego.

Na Fundusz Skarbu Państwa¹⁴⁹ przekazano z przychodów z prywatyzacji 0,87 mln zł.

Fundusz Rezerw Demograficznej¹⁵⁰ został zasilony kwotą 17,43 mln zł.

Na Rachunek Rezerw Poręczeń i Gwarancyjnych Skarbu Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego do dyspozycji ministra finansów przekazano 17,87 mln zł.

11.8. Zadłużenie Skarbu Państwa

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (wg nominału w mln zł)	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015
		838 025,4	779 938,4
I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	584 273,0	503 079,0	543 262,2
Kurs przyjęty do obliczeń (EUR/PLN)	4,1472	4,2623	4,2615
Kurs przyjęty do obliczeń (USD/PLN)	3,0120	3,5072	3,9011

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominału w mln zł)	Stan na dzień		
	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2015
	838 025,4	779 938,4	834 550,6
Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	434 710,7	456 892,6	484 458,1

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych

Waluta	na 31.12.2015	statutów do zapłacenia na żądanie
USD	26 970 665	1 974 989 749
SDR	2 030 700	-
	-	4 988 429 452

Dane NBP

11.9. Rekompensaty, odszkodowania i świadczenia od Skarbu Państwa

11.9.1. Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia mienia poza obecnymi granicami państwa polskiego w wysokości równej 20 % wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku wypędzenia z byłego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego

¹⁴⁸ Akcje te stanowiły do 1 kwietnia 2002 r. rezerwę na cele uwłaszczenia. Minister właściwy do spraw pracy może przekazać uzyskane środki do Funduszu Pracy lub Banku Gospodarstwa Krajowego - z przeznaczeniem na wypłatę pożyczek dla osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą (przy czym środki pochodzące ze zwrotu pożyczek BGK zwraca na wyodrębniony rachunek ministra właściwego do spraw pracy).

¹⁴⁹ Na rachunku Funduszu Skarbu Państwa gromadzi się 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków, z przeznaczeniem na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, podwyższenie kapitału zakładowego spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz na wykonywanie przez Ministra Skarbu Państwa innych zadań. Nadwyżka podlega przekazaniu na przychody budżetu państwa.

¹⁵⁰ Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. (Dz. U. poz. 75).

opuszczenia w związku z wojną rozpoczętą w 1939 r., przysługuje właścicielowi, który był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim, zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada obywatelstwo polskie.

W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie¹⁵¹.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego¹⁵², wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz odsetki od wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

W roku 2015 przychody ogółem Funduszu Rekompensacyjnego wyniosły 834,8 mln zł, z czego 830,7 mln zł pochodziło ze sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, a 4,1 mln zł z odsetek.

Wypłat świadczeń pieniężnych dokonuje Bank Gospodarstwa Krajowego. W 2015 roku wypłacono łącznie 4 022 rekompensat na kwotę 336 084 tys. zł. Stan Funduszu na koniec roku wynosił 761 591 tys. zł. Wg stanu na koniec grudnia 2015 r. w urzędach wojewódzkich znajdowało się 48,5 tys. nierozpatrzonej wniosków w sprawie potwierdzenia prawa do rekompensaty. Szacuje się, że pozostała do realizacji wielkość rekompensat wynikająca ze zgłoszonych roszczeń wyniesie około 4,5 mld zł.

11.9.2. Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Jeżeli sąd stwierdzi nieważność orzeczenia wydanego przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe w okresie od rozpoczęcia ich działalności na ziemiach polskich, począwszy od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1956 r., jeżeli czyn zarzucony lub przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jak również orzeczenia wydanego za opór przeciwko kolektywizacji wsi i obowiązkowym dostawom, osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Zadośćuczynienia za krzywdę wypłaca Ministerstwo Sprawiedliwości.

Osobie uprawnionej zwraca się mienie, którego przepadek lub konfiskatę orzeczono na rzecz Skarbu Państwa, oraz przedmioty zatrzymane w toku postępowania jeżeli znajdują się one w posiadaniu państwowej jednostki organizacyjnej. W razie niemożności zwrotu - ich równowartość wypłaca się ze środków Funduszu Reprywatyzacji¹⁵³.

W roku 2015 do MSP nie wpłynęły żadne wnioski o wypłatę odszkodowania za mienie przejęte za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

¹⁵¹ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090, z późn. zm.). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r.

¹⁵² Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet: a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa, c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali, d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

¹⁵³ Ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1583).

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł)

a) Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa

Składniki	31 XII 2014	31 XII 2015
2. Zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
3. Grunty	388 915	398 886
4. Budynki (bez tych, którymi gospodarują starostowie), budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	201 209	202 799
Drogi, mosty i wiadukty*	184 484	178 891
Melioracje**	14 865	14 803
5. Środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	37 491	41 301
6. Wartości niematerialne i prawne	500	638
8. Środki transportu	9 206	8 956
9. Inne środki trwałe	2 711	3 089
10. Należności długoterminowe	5 391	5 263
12. Inne aktywa długoterminowe	80	779
13. Długoterminowe rozliczenia	13	20
14. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	16	30
16. Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	2 374	2 792
17. Należności i roszczenia krótkoterminowe	27 955	26 980
18. Środki pieniężne	33 583	23 962
20. Rozliczenia międzyokresowe	8 001	9 083
21. Należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	111 492	139 573

b.) Prawa majątkowe z tytułu wkładu majątkowego Skarbu Państwa

2. Instytucje gospodarki budżetowej	962	955
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	376	476
4. Instytucje kultury	2 108	1 649
6. Uczelnie publiczne	33 460	35 680
7. Agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	16 796	17 400
- w tym: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	-40 322	-45 924
9. Przedsiębiorstwa państwowe	2 057	2 215
10. Instytuty badawcze	3 839	3 663
12. Polska Akademia Nauk	1 072	1 038
13. Bank Gospodarstwa Krajowego	9 547	9 353

*Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

**Wartość nieujmowana w bilansach jednostek

Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie ukazane w częściach szczegółowych przedstawiono w Załączniku (Tab. 13.2.).

Przyjęte zasady wyceny powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. Załączniki do rozdziału 4

Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw

a) wg grup rejestrowych

Województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	Grunty Agencji Mienia Wojskowego	Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaninowej	Pozostałe grunty Skarbu Państwa
Dolnośląskie	188 484	586 730	22 546	13 144	832	332	10 016
Kujawsko-Pomorskie	80 918	382 856	23 604	17 717	8 328	15	28 713
Lubelskie	36 077	328 342	27 426	9 097	425	293	28 034
Lubuskie	103 369	710 006	13 260	7 752	131	101	14 103
Małopolskie	11 485	184 491	42 030	18 437	158	29	34 086
Mazowieckie	24 887	429 262	57 304	21 024	877	208	36 702
Opolskie	65 356	244 754	14 363	5 570	95	57	2 743
Podlaskie	29 141	388 744	19 796	5 980	171	0	37 048
Pomorskie	85 832	615 809	36 088	17 162	964	263	26 840
Śląskie	33 466	320 201	14 457	22 679	132	8	26 169
Warmińsko-Mazurskie	146 675	756 840	75 608	4 557	576	35	74 688
Wielkopolskie	178 929	689 442	21 299	48 875	330	41	48 139
Zachodniopomorskie	274 096	771 991	80 936	112 151	753	257	17 664

b) wg użytków

L.p.	Województwo	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Wody	Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Razem	Udział SP w powierzchni województwa/ kraju
1	Dolnośląskie	212 157	590 168	13 718	19 436	16 497	19 787	871 763	43,8%
2	Kujawsko-Pomorskie	88 946	382 803	6 698	19 680	42 768	18 165	559 060	31,2%
4	Lubuskie	115 972	697 251	3 806	12 559	23 783	18 221	871 592	62,4%
5	Łódzkie	31 211	258 943	5 969	19 736	10 539	9 717	336 115	18,4%
6	Małopolskie	24 965	236 795	8 966	15 066	17 180	9 841	312 813	20,6%
7	Mazowieckie	48 245	472 422	12 232	29 271	40 188	12 641	614 999	17,3%
		72 986	242 671	4 823	8 419	12 253	4 473	345 625	36,8%
9	Podkarpackie	41 797	550 205	4 699	12 681	18 677	10 404	638 463	35,8%
10	Podlaskie	39 125	427 915	2 531	14 182	26 625	26 347	536 725	26,6%
11	Pomorskie	103 346	605 933	5 924	16 293	68 119	25 724	825 339	45,1%
12	Śląskie	52 674	323 832	22 560	29 335	16 212	8 539	453 152	36,8%
13	Świętokrzyskie	17 268	244 148	4 499	14 727	7 793	4 831	293 266	25,0%
14	Warmińsko-Mazurskie	162 835	717 990	3 191	13 524	136 590	39 737	1 073 867	44,4%
15	Wielkopolskie	219 117	699 619	7 819	33 270	38 788	23 434	1 022 047	34,3%
16	Zachodniopomorskie	261 328	818 591	9 310	16 019	117 257	68 947	1 291 452	56,4%
	Skarb Państwa razem	1 540 067	7 625 408	121 246	293 172	610 133	315 604	10 505 630	33,6%

Źródło: Krajowy Wykaz Gruntów.

13.2. Załącznik do Rozdziałów 6 i 7

Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

Składniki	Urzędy i instytucje centralne		Urzędy wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW po WAM	ARM	PGL Lasy Państwowe	Ogółem 31 XII 2015	Ogółem 31 XII 2014
	razem	zagraniczne							
Wartości niematerialne i prawne	583 849		39 047	13	2 789	338	12 219	638 255	500 409
Grunty	48 179 916	541 755	748 162	4 686 236	1 103 032	43 710	123 596	55 426 407	52 156 818
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	189 294 691	1 739 424	2 552 135	572 799	2 678 689	76 100	5 884 988	202 798 826	201 208 649
Urządzenia techniczne i maszyny	5 647 143		312 595	6 131	11 499	3 171	175 707	6 156 246	6 100 940
Środki transportu	8 116 001	90 273	675 837	500	1 006	3 130	68 928	8 955 675	9 206 420
Inne środki trwałe	2 513 074	315 088	194 076	1 254	2 553	1 230	61 720	3 088 995	2 711 213
Środki trwałe w budowie	38 513 780	70 131	150 560	32 006	86 451	2 475	176 089	39 031 492	36 343 123
inwestycji	2 267 790		525	0	1 910	0	6	2 270 231	1 147 932
Należności długoterminowe	5 094 259		160 707	2 585	293	0	5 272	5 263 116	5 391 449
Akcje i udziały	117 720 222		0	636 715	1 185 843	0	23 270	119 566 050	135 733 189
Papiery wartościowe długoterminowe	0		0	0	0	0	0	0	0
Inne aktywa długoterminowe	775 505		0	0	0	0	3 548	779 053	79 741
Długoterminowe rozliczenia	0		0	61	16 473	261	3 506	20 301	13 132
Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	28 944		1 296	0	0	0	0	30 240	16 009
Zapasy	24 246 478		99 869	21	16 547	2 795 338	216 924	27 375 177	24 360 668
Należności i roszczenia	16 854 620	30 651	2 437 863	6 811 908	195 528	233 739	415 297	26 979 606	27 955 196
Środki pieniężne	20 024 519	362 964	61 875	446 011	182 803	442 258	2 441 500	23 961 930	27 564 319
Krótkoterminowe papiery wartościowe	0		0	0	0	0	0	0	21 400
Rozliczenia międzyokresowe	9 015 735	1 416	2 998	60	4 099	260	58 060	9 082 628	8 003 267
Sumy bilansowe 2015	489 804 196	3 152 310	7 437 627	13 978 072	5 545 046	3 602 011	9 768 365	533 508 066	
Sumy bilansowe 2014	499 843 780	3 058 838	6 605 409	14 136 046	5 765 485*	2 531 945	9 759 235	547 472 468	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bilansów łącznych dysponentów części budżetu i bilansów Agencji.

Wartość w tys. zł. liczby w kolumnach mogą się nie sumować z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

* dla AMW przedstawiono dane porównawcze.

13.3. Załączniki do Rozdziału 8

Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

I. Akcje, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Podmiot	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Państwa	Kurs w zł	Wartość w tys. zł
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	4 178 771 608	70,83	5,14	21 478 886
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	1 072 990 098	57,39	12,79	13 723 543
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.	297 420 578	34,44	34,02	10 118 248
PKO Bank Polski S.A.	367 918 980	29,43	27,33	10 055 226
Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.	117 710 196	27,52	67,85	7 986 637
KGHM Polska Miedź S.A.	63 589 900	31,79	63,49	4 037 323
GRUPA AZOTY S.A.	32 734 509	33,00	99,50	3 257 084
ENERGA S.A.	213 326 317	51,52	12,64	2 696 445
Grupa LOTOS S.A.	98 329 515	53,19	27,00	2 654 897
ENEA S.A.	227 357 768	51,50	11,30	2 569 143
TAURON Polska Energia S.A.	526 848 384	30,06	2,88	1 517 323
Polski Holding Nieruchomości S.A.	32 655 617	70,25	18,92	617 844
Giełda Papierów Wartościowych SA	14 688 470	35,00	35,95	528 050
Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A.	3 759 356	5,01	27,50	103 382
Elektrociepłownia Będzin S.A.	157 466	5,00	14,80	2 330
Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A.	1	0,000005	255,00	0,255

II. Akcje, z których prawa wykonuje Minister Energii i PGL Lasy Państwowe

Nazwa podmiotu	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Kurs w zł	Wartość w tys. zł
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	64 392 893	54,84%	10,65	685 784
Paged S.A.	1 265 000	8,16%	51,50	65 148
MBANK S.A.	500	0,0012%	314	157

Źródło: Dane MSP, PGL Lasy Państwowe, Ministerstwo Gospodarki.

Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze Ministra Skarbu Państwa
Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności; dane finansowe w tys. zł.

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Kapitały własne	Wynik netto 2015
"INOFAMA" S.A.	12 500	30 875	1 417
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S.A.	7 000	45 916	7 698
Zakłady Urządzeń Chemicznych i Armatury Przemysłowej "CHEMAR" S.A.	12 500	1 125	475
Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego CHEMOBUDOWA-KRAKÓW S.A.	9 500	26 228	1 376
Zakłady Ceramiczne "BOLESŁAWIEC" w Bolesławcu Sp. z o.o.	2 040	11 873	1 745
H.CEGIELSKI-POZNAŃ S.A.	111 815	59 255	9 965
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.	130 650	578 003	153 101
Regionalny Fundusz Gospodarczy S.A.	85 100	91 661	1 963
Totalizator Sportowy Sp. z o.o.	115 000	633 341	283 247
Dolnośląskie Zakłady Usługowo - Produkcyjne "DOZAMEL" Sp. z o.o.	49 000	91 735	9 090
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S.A.	3 600	4 374	33
HUTMAR S.A.	3 450	3 562	4
Polska Agencja Prasowa S.A. w Warszawie	30 696	38 812	2 225
Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego "STOMIL" S.A.	20 852	21 236	460
Uzdrowisko Krynica - Żegiestów S.A.	51 680	53 302	936
"Uzdrowisko Rabka" S.A.	21 300	24 325	- 332
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A.	16 000	41 669	4 075
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	4 443	13 107	- 122
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o.	3 700	16 807	2 654
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S.A.	4 830	5 334	230
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	5 123	5 271	155
Centrum Biurowe Plac Grunwaldzki S.A.	2 200	3 437	506
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Lublińcu Sp. z o.o.	3 000	1 811	- 312
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Częstochowa w Częstochowie Spółka Akcyjna	7 500	5 211	- 828
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych "TRAKT" w Szczecinie Sp. z o.o.	600	663	-87
Zakłady Artykułów Technicznych "ARTECH" sp. z o.o.	2 000	2 760	1 149
Fabryka Maszyn Introligatorskich "INTROMA" sp. z o.o.	1 000	586	- 363
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej "POLONUS" w Warszawie S.A.	9 000	11 780	357
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim Sp. z o.o.	1 000	583	- 681
Studio Filmowe KRONIKA Polska Kronika Filmowa Sp. z o.o.	130	29	6
Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Szkół "CEZAS" sp. z o.o.	250	312	-89
Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.	36 800	157 240	1 849
SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	10 500	15 124	216
Kopalnia Soli "Wieliczka" S.A.	21 000	113 163	18 358
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o.o.	145	614	12

Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie Sp. z o.o.	1 000	642	247
Zakład Przemysłu Odzieżowego CORA-TEX w Krasnymstawie S.A.	10 380	-3 038	363
Fabryka Elementów Złącznych S.A.	9 000	12 487	- 319
Centrum Produkcyjne Pneumatyki "PREMA" S.A.	14 000	20 679	212
Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych PRZYJAŻŃ S.A.	1 235 978	2 822 295	261 751
Fabryka Przewodów Energetycznych S.A.	26 800	35 372	1 198
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.	1 000	1 450	2
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowe "PORT RYBACKI GRYP" Sp. z o.o.	5 650	10 409	1 798
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o.	4 800	10 604	2 501
Przedsiębiorstwo Budownictwa Hydrotechnicznego ODRA 3 Sp. z o.o.	4 061	5 293	-1 281
Centrala Farmaceutyczna "CEFARM" S.A.	55 400	69 049	-7 531
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usług Turystycznych Sp. z o.o.	3 500	7 280	1 820
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o.o.	9 000	4 631	623
Instytut Automatyki Systemów Energetycznych Sp. z o.o.	9 000	20 828	1 472
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRABID Sp. z o.o.	6 900	6 418	- 798
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o.o.	2 500	4 710	486
Chłodnia "MORS-WOLA" Sp. z o.o.	400	1 285	250
Studio Miniatur Filmowych Sp. z o.o.	410	159	30
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o.o.	1 400	2 523	1 276
Przedsiębiorstwo Wydawnicze "RZECZPOSPOLITA" Sp. z o.o.	24 000	37 483	1 775
Państwowy Instytut Wydawniczy Sp. z o.o.	1 200	2 897	-48
Polskie Wydawnictwo Muzyczne S.A.	2 510	2 612	-162
Elektrownia Chorzów S.A.	8 000	37 027	-4 214
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	5 286 215	5 925 267	361 991
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.	342 704	68 591	-1 365
Polskie Radio RDC S.A.	900	5 862	798
Radio Kielce S.A.	823	9 613	236
Radio Łódź S.A.	942	4 289	- 597
Radio Merkury S.A.	822	7 296	854
Radio Białystok S.A.	783	7 342	18
Radio Kraków S.A.	753	5 525	455
Radio Katowice S.A.	951	13 324	- 237
Radio Gdańsk S.A.	1 202	13 497	680
Radio Koszalin S.A.	634	8 758	- 381
Radio Pomorza i Kujaw S.A.	704	10 951	237
Radio Olsztyn S.A.	713	5 937	56
Radio Opole - S.A.	624	16 237	3 456
Polskie Radio Szczecin S.A.	866	12 943	739
Radio Wrocław S.A.	1 329	9 727	353
Polskie Radio Rzeszów S.A.	693	12 923	- 448
Radio Zachód S.A.	583	8 802	87
Radio Lublin S.A.	1 217	6 894	-22
Polskie Radio S.A.	8 366	148 107	3 453
Telewizja Polska S.A.	266 597	618 732	-36 624
Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Warszawie	9 116	13 049	2
Hotele Olsztyn Sp. z o.o.	15 724	16 687	5

Gliwicka Agencja Turystyczna S.A.	25 085	27 951	3 474
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe FERMA-POL Sp. z o.o.	19 074	21 518	-1 485
Nowe Centrum Administracyjne sp. z o.o.	34 544	34 489	-54
Gryf Nieruchomości Sp. z o.o.	5 650	6 379	223
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.	16 000	21 518	680
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	225 838	284 078	-1 076

Dane własne MSP z bilansów na koniec 2015 r. Jeżeli rok obrachunkowy spółki nie kończy się 31 grudnia lub gdy spółka została sprywatyzowana przed sporządzeniem bilansu, w miarę możliwości wykorzystano dane z innych sprawozdań.

Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów w tys. zł

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Wartość majątku netto	Wynik netto 2015
Polskie Koleje Państwowe S.A.	10 150 716	12 136 495	223 037
Poczta Polska S.A.	774 140	1 333 934	18 385
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.	1 492 049	1 548 978	-247 854
Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o.o.	700	10 710	2 165
Wojskowe Biuro Projektów Budowlanych Sp. z o.o.	750	898	-480
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	15 500	33 919	3 080
Polska Żegluga Bałtycka S.A.	40 497	64 234	12 863
Polski Rejestr Statków S.A.	8 000	14 038	149
OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	3 771 991	6 163 054	529 999
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	9 605 473	13 158 935	755 491
Kompania Węglowa S.A.	2 333 140	-1 329 471	-959 219
Katowicki Holding Węglowy S.A.	300 148	492 899	-238 432
"WĘGLOKOKS" S.A.	558 819	2 261 157	83 323
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.	43 837	169 851	649
Narodowe Centrum Sportu – Rozliczenia Sp. z o.o.	2 000	2 218	3 027
PL.2012+ Sp. z o.o.	12 000	2 220	2 644

Źródło: Dane Ministerstw.

Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa (wg największych wartości majątku netto spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa)

Podmiot	Udział Skarbu Państwa	Wartość majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa w tys. zł
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	86,46%	9 126 910
Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.	37,13%	1 960 213
Polski Holding Obronny Sp. z o.o.	84,08%	1 613 510
Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	79,69%	1 492 243
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A.	99,48%	1 246 647
Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A.	98,71%	1 175 045
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.	86,89%	726 438
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	95,07%	564 124
Chińsko Polskie Towarzystwo Okrętowe S.A. w Szanghaju, Oddział w Gdyni Sp. z o.o.	50,00%	551 520
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST PARK” Sp. z o.o.	80,78%	330 294
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	59,80%	254 142
Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne POLFA S.A.	85,69%	208 287
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.	33,33%	148 838
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.	63,31%	129 325
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	71,84%	125 248
LS Airport Services S.A.	99,95%	100 319
Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno-Spożywczego S.A.	86,30%	98 994
Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa - Modlin Sp. z o.o.	34,43%	69 541
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	71,46%	66 574
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A.	96,06%	63 416

„Lubelski Rynek Hurtowy” S.A.	87,96%	62 558
Nadwiślańska Spółka Mieszkaniowa Sp. z o.o.	96,47%	54 267
JSW KOKS S.A.	3,23%	50 778

Źródło: Dane własne MSP.

Spis tabel

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	15
Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	16
Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych.....	17
Tab. 2.4. Ewidencja zasobu.....	19
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin.....	233
Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek.....	244
Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych	255
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków	332
Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2015	33
Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2015.....	33
Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach.....	33
Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa.....	34
Tab. 4.5.1. Lokale Skarbu Państwa.....	35
Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwałą zarząd urząd państwowym	36
Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia.....	38
Tab. 4.8. Grunty pod autostrady	38
Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa	39
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych.....	41
Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych.....	41
Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	41
Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych.....	43
Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	43
Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych.....	44
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	46
Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe	46
Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw	47
Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha.....	48
Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP	49
Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	50
Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW	51
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)	54
Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą.....	55
Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych	56
Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	59
Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	60
Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	61
Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej	62
Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury.....	63
Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.....	64
Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych.....	65
Tab. 7.11. Majątek parków narodowych.....	66
Tab. 7.12. Majątek państwowych osób prawnych sektora finansów publicznych	69
Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	70
Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa.....	71
Tab. 8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa	72
Tab. 8.3. Powody zmiany liczby jednoosobowych spółek czynnych w nadzorze MSP w 2015 r.....	72
Tab. 8.4. Majątek spółek jednoosobowych które nadzoruje Minister Skarbu Państwa	73
Tab. 8.5. Przekształcenia kształtujące łączny majątek jssp nadzorowanych przez MSP	73
Tab. 8.6. Spółki z udziałem Skarbu Państwa według wielkości udziału Skarbu Państwa	74

Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	74
Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonują pozostałe organy lub jednostki państwowe	75
Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	76
Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych Skarbu Państwa	76
Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa	77
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	78
Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	79
Tab. 9.3. Procesy likwidacji lub upadłości przedsiębiorstw państwowych	79
Tab. 9.4. Majątek przedsiębiorstw państwowych	80
Tab. 9.5. Majątek instytutów badawczych	80
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	82
Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa	82
Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów	83
Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych	83
Tab. 11.1. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	90
Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	90
Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji	91
Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji	93
Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta	93
Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych	93
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa w mln zł	95
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw	97
Tab. 13.2. Wartość wybranych grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych	99
Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	100
Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze Ministra Skarbu Państwa	101
Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów	104
Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa	104

